

ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ บ้านเมืองกะ บ้านพระบาทสี่รอย
บ้านห้วยส้มสุก และบ้านแม่กะเปียง ตำบลสะลวง
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

วารินทร์ จินแก้ว

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2548

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปรัชญาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา

ชื่อเรื่อง

ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย
บ้านห้วยส้มสุก และบ้านแม่เกะเปียง ตำบลสะดาง
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

โดย

วารินทร์ จินแก้ว

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

กรรมการที่ปรึกษา

—

(ศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทุนผล)

วันที่ 18 เดือน ม.ค. พ.ศ. ๒๕๕๘

(อาจารย์ทรงศักดิ์ ภู่น้อย)

วันที่ 19 เดือน ต.ค. พ.ศ. ๒๕๕๘

—

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทุนผล)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับปริญญาโท

ประจำสาขาวิชาการพัฒนา

วันที่ ๒๐ เดือน ต.ค. พ.ศ. ๒๕๕๘

ชื่อเรื่อง	ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนิน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุก และ บ้านแม่กะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายวารินทร์ จีนแก้ว
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อพรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุก และ บ้านแม่กะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ (2) เพื่อศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่กะเปียง จำนวน 54 คนโดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงและความเป็นปรนัยแล้ว โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงและความเป็นปรนัย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว และนับถือศาสนาคริสต์ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีที่ดินทำกินเฉลี่ย 15 ไร่ เกือบทั้งหมดเป็นเจ้าของและมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินของตัวเอง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม และมีอาชีพรองคือรับจ้างทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สุทธิต่อปีโดยเฉลี่ยที่ 43,629 บาท และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 5 คน

ในด้านความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 7 ด้าน โดยส่วนใหญ่ต้องการให้มีการดำเนินการในรูปแบบเป็นกลุ่มร่วมกัน และยังต้องการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบการในกิจกรรมต่าง ๆ โดยกิจกรรมที่

ผู้ให้ข้อมูลต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การเป็นภาคีเครือข่ายวิชาชีพ ส่วนกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การจัดให้บริการด้านพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยว

Title	The Necessity of People Participation in Ecotourism Activities in the Four Villages of Muang-ka, Prabat-seeroy, Huai-somsuk, and Mae-kapiang, Saluang Sub-district, Mae Rim District, Chiang Mai Province
Author	Mr. Warin Khinkaew
Degree of	Master of Arts in Development Administration
Advisory Committee Chairperson	Professor Dr. Numchai Thanupon

Abstract

This study on the necessity of people participation in ecotourism activities had the following objectives: 1) to describe the personal and socio-economic characteristics of the people living in the villages of Muang-ka, Prabat-seeroy, Huai-somsuk, and Mae-kapiang, Saluang sub-district, Mae Rim district, Chiangmai province, and 2) to study the necessity of people participation in ecotourism activities. Data collected in July – August 2005 were from a sample of 54 residents in the said four villages using pre-tested questionnaires that were analyzed with SPSS/PC program.

Results showed that majority of the respondents were males, aged 45 years in average, married, finished grade four of primary education, and Christian believers. Each respondent's family has an average of five members, with occupations of farmers and hired labor, owning average 5 rais of agricultural land where the respondent could provide an annual income of 43,629 baht.

As to the necessity of people participation in ecotourism activities, the respondent felt the necessity of participation as group participation that generates income in seven areas. The most popular activity to the respondents was serving as nature tourist guides. On the other hand, the least popular activity to the respondent was providing transportation to the tourists.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาจากหลายฝ่าย ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล ประธานกรรมการที่ปรึกษา และอาจารย์ ทรงศักดิ์ ภู่น้อย กรรมการที่ปรึกษา ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ตลอดจนตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะต่างๆเกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้นับทุกขั้นตอน จนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จลงด้วยดี ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาบริหารการพัฒนา คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อขั้นตอนการวิจัยเรื่อยมา ขอขอบคุณเพื่อนชาว MADA 6 ทุกคนที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างมีน้ำใจในทุกๆ เรื่องเรื่อยมา

ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงคุณบิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนประสิทธิประสาทวิชาความรู้ในทุกระดับการศึกษาที่ช่วยผลักดันให้ผู้วิจัยได้ก้าวมาถึงจุดนี้ได้และขอขอบคุณคุณอนงค์ มิตรวงษา ที่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้มีวันนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ คุณรัชณี จีนแก้ว ภรรยาที่คอยให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน และเป็นกำลังใจสำคัญของผู้วิจัย

วารินทร์ จีนแก้ว

ตุลาคม 2548

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญเรื่อง	(7)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	7
การมีส่วนร่วม	17
สาระสำคัญเกี่ยวกับความต้องการ	26
ภาคสรุป	29
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	31
สถานที่ดำเนินการวิจัย	31
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	31
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	34
เครื่องมือในการวิจัย	35
การทดสอบเครื่องมือ	35
วิธีการรวบรวมข้อมูล	36

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

การวิเคราะห์ข้อมูล	36
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	37
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	38
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล	38
ตอนที่ 2 ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ บ้านเมือก๊ะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุก และบ้านแม่ก๊ะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่	45
การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ	46
การจัดบริการพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยว	47
การจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว	49
การบริการอาหารและเครื่องดื่ม	52
การแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น	53
การจำหน่ายของที่ระลึก	54
การเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	56
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	58
สรุปผลการวิจัย	58
ข้อเสนอแนะ	60
ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้าน	60
ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชนระดับตำบล	61
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	61
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก. ตารางภาคผนวก	65
ภาคผนวก ข. แบบสอบถาม	67
ภาคผนวก ค. ประวัติผู้วิจัย	75

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	22
2	จำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านของพื้นที่เป้าหมาย	32
3	จำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนในการเก็บข้อมูล	32
4	จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน	33
5	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล	40
6	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	42
7	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม	44
8	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	45
9	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ	47
10	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดบริการพาหนะรับ – ส่งนักท่องเที่ยว	48
11	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว	50
12	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่ม	51
13	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการแสดงผลวัฒนธรรมท้องถิ่น	53
14	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจำหน่ายของที่ระลึก	55
15	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	57

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism)	12
2	ปิรามิดแสดงลำดับขั้นความต้องการ	27

บทที่ 1

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักประเภทหนึ่งของประเทศไทย ที่สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศปีละนับแสนล้านบาท และในแต่ละปีจำนวนนักท่องเที่ยวก็มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ปี 2541-2544 นักท่องเที่ยว 7.76, 8.65, 9.58 และ 10.06 ล้านคน ตามลำดับ รายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 2.42, 2.53, 2.85 และ 2.99 แสนล้านบาทตามลำดับ ปี 2544 นักท่องเที่ยวประมาณ 10 ล้านคน สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศเกือบ 3 แสนล้านบาท แม้บางช่วงเวลาประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่กระทบไทยและทั่วโลก อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศสูงโดยเฉพาะวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียปี 2540 ซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงเศรษฐกิจประเทศ การท่องเที่ยวทำรายได้ถึง 2.21 แสนล้านบาท ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคาดว่าปี 2549 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (ปี 2545-2549) ประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ เดินทางเข้าประเทศมากกว่า 14 ล้านคนขยายตัวเฉลี่ย 7% ต่อปี (ฝ่ายวิจัยธนาคารกรุงศรีอยุธยา, <http://www.geocities.com/ekonomiz/other/krungsri2002nov12.htm>) ซึ่งส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

จากสถิติข้อมูลข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าการเดินทางและการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ และก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นลูกโซ่ความมากมาย อาทิ เช่น กิจกรรมที่พักแรม กิจกรรมนำเที่ยว ร้านอาหาร ตลอดจนการจำหน่ายสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานและช่วยแก้ปัญหาการว่างงานของประเทศ นอกจากนั้นการเดินทางท่องเที่ยวจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ย่อมก่อให้เกิดผลในด้าน การกระจายรายได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะนำเงินไปจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าและบริการจากท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น (นำชัย ทุนผล, 2542: 2)

แม้ว่าการเจริญเติบโต และการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ มากมาย แต่ในทางกลับกัน ผลประโยชน์มหาศาลที่ได้มาจากการท่องเที่ยวกลับต้องแลกมาด้วยความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรด้านศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากทรัพยากรดังกล่าวถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ อย่างไรก็ตามการบำรุงดูแลรักษา นอกจากนั้น นำชัย ทุนผล (2538: 22-23) ได้กล่าวว่า ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญและก่อให้เกิดปัญหามานับการในปัจจุบันได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและปัญหามลภาวะ ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ และมลภาวะทางอากาศ ปัญหาการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์

เพื่อใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ปัญหาการปลูกสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่ทำลายธรรมชาติดั้งเดิมของพื้นที่ และปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมหรือความเสียหายของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมาแต่ดั้งเดิมรวมทั้งคุณภาพของทรัพยากรเหล่านั้นคือย่ำแย่ลง เกิดความสูญเสียของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ป่า ในท้องถิ่นและเกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติดั้งเดิม

ในขณะที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบในทางลบ ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม และมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตในบางแง่มุมนั้น ได้เกิดกระแสของการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน (sustainable tourism) ของโลกขึ้น คือ (1) กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (2) กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและ (3) กระแสการแสดงความต้องการพัฒนาคนโดยมีส่วนร่วมของประชาชนที่มาจากรากหญ้า จากพลังสามกระแสดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนซึ่งมีผลต่อการพัฒนาระบบการจัดการและรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ หรือ รูปแบบของการท่องเที่ยวทางเลือก (alternative tourism) ใหม่ขึ้นที่เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (นำชัย หนูผล, 2544: 86)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถือว่าเป็นนัยยะแห่งความหมายใหม่ที่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ ในระยะเวลาไม่นานนักก่อนหน้านี้ ความเข้าใจของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นเพียงเรื่องของการเดินทางเท่านั้น โดยที่ไม่ได้มองในมุมกลับว่า ถ้าชุมชนจะต้องเข้ามาจัดการการท่องเที่ยวเอง จะต้องดำเนินการอย่างไร จะจัดการกับมันอย่างไร และอะไรคือเป้าหมายหลายชุมชนจึงเข้าใจว่าเป็นภาระหน้าที่ของรัฐต่อการจัดการ การพัฒนา การส่งเสริมชุมชน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการวางแผนในทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ไม่ให้ความสำคัญว่าจะเกิดอะไรกับชุมชน กับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว วิถีชีวิต องค์กรความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากชุมชนขาดองค์ความรู้ ขาดที่ปรึกษา ขาดผู้นำที่มีศักยภาพ กลไกรัฐไม่เอื้อประโยชน์ ขาดเครื่องมือที่จะเข้าไปจัดการ โดยเฉพาะชนที่ต่างวัฒนธรรม รวมถึงชุมชนที่อยู่ห่างไกลเมืองที่เป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวตามภาคต่าง ๆ ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นเรื่องห่างไกลในอดีต (เขาวานถ บางศรี. ม.ป.ป.) แต่ปัจจุบันภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้กำหนดบทบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งการการดูแลรักษาธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 79 ความว่า “รัฐต้องส่งเสริม

และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสงวนบำรุงรักษา และ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล” (อัจฉรา รัศยุติธรรม, 2542: 72)

จากการกำหนดสิทธิพื้นฐาน ของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ดังที่กล่าวมา จึงเป็นนิมิตรหมายอันดี ที่ประชาชนในชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอัน เป็นทรัพยากรของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีระบบจัดการอย่างมีประสิทธิภาพให้คง อยู่คู่กับชุมชน

ปัญหาการวิจัย

จากการประชุมเกี่ยวกับเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ของกลุ่ม สมาชิกศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีตัวแทนจาก หมู่บ้านต่างๆจาก 8 หมู่บ้านและผู้เฒ่าในชุมชนซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก องค์กรการบริหารส่วนตำบลสะลวง ต่างเห็นพ้องกันว่าในพื้นที่ของตำบลสะลวง มีทรัพยากรทาง ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เช่น น้ำตก ป่าไม้ นอกจากนั้นยังมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมของ ชนเผ่าในชุมชนทั้ง กระเหรี่ยง ม้ง และลัวะ เป็นจุดขายของการท่องเที่ยว และที่สำคัญในตำบลสะ ลวงยังมีสถานที่สำคัญทางศาสนาตั้งอยู่ในชุมชนคือ วัดพระบาทสี่รอย

จากศักยภาพที่มีอยู่ดังกล่าวสมาชิกในที่ประชุมมีมติเห็นชอบว่าชุมชนควรมีการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ในพื้นที่ โดยพื้นที่ที่ เหมาะสมต่อการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่ของ 4 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 5 บ้านเมืองเกะ หมู่ ที่ 6 บ้านพระบาทสี่รอย หมู่ที่ 7 บ้านห้วยส้มตุ๊ก และหมู่ที่ 8 บ้านแม่เกะเปียง ซึ่งการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว จะเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่อย่างไรก็ตามการ จะจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้เกิดขึ้นในชุมชนและดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลาย ๆ ประการเช่น ความมุ่งมั่นของภาครัฐในการกำหนดนโยบายและวาง แผนการท่องเที่ยว ความร่วมมือของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และที่สำคัญ คือความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่เอง (นำชัย ทนุผล, 2538: 26) โดยจะต้องทำให้การท่องเที่ยว เชิงนิเวศที่เกิดขึ้นเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ พจนา สวนศรี (2546: 12) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนโดยจะมีหลักการดังต่อไปนี้

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง
3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

จากความต้องการที่จะให้พื้นที่เป้าหมายทั้ง 4 หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยแต่เนื่องจากความต้องการดังกล่าว เป็นเพียงความต้องการของกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นเพียงคนกลุ่มหนึ่งของชุมชนเท่านั้น จึงไม่อาจสรุปได้ว่า สมาชิกทั้งหมดของชุมชน มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วม กับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นด้วยหรือไม่

ดังนั้นการศึกษาถึง ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงมุ่งที่จะสืบค้นหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นว่า จะมีความต้องการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่และด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัย นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ วางแผนดำเนินการในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ บ้านเมืองกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุก และ บ้านแม่กะเปียง
2. เพื่อศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่บ้านเมืองกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่กะเปียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและบ้านแม่เกะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานดังนี้

1. ผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นข้อมูลสำคัญ ประกอบการวางแผนและตัดสินใจ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ต่อไป
2. เป็นข้อมูลสำหรับนักวิจัย นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้นำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางศึกษา และประกอบการค้นคว้าในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาและรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยในครั้งนี้ มีขอบเขตและข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่เกะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
2. ผู้ให้ข้อมูล คือหัวหน้าครอบครัวของราษฎรในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่เกะเปียง จำนวนทั้งสิ้น 54 ครอบครัวโดยเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรทั้งหมดจาก 117 ครอบครัว
3. ผู้ให้ข้อมูล ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน 7 กิจกรรม ประกอบไปด้วย การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ การจัดบริการด้านพาหนะรับ-ส่ง การจัดบริการด้านที่พัก การจัดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม การจัดบริการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดบริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก และการให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือน ของราษฎรในพื้นที่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุกและ บ้านแม่กะเปียงโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มหลายขั้นตอน (multistage random sampling) และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ดังนั้นข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ตรงตามข้อเท็จจริง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลอาจเกิดความเกรงใจในภาวะการเผชิญหน้า (face to face) ในระหว่างการให้สัมภาษณ์
2. ผู้ให้ข้อมูลอาจจะไม่เข้าใจในภาษาไทยดีพอ และผู้วิจัยก็ไม่มีความรู้ทางด้านภาษากะเหรี่ยง และม้ง ดังนั้นอาจจะทำให้การสื่อสารระหว่างการสัมภาษณ์เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้
3. การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน กรกฎาคม ถึง เดือน- สิงหาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงในช่วงระยะเวลานี้เท่านั้น

นิยามศัพท์

ความต้องการ (need) หมายถึง ความประสงค์ ความอยาก ที่ได้เข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีได้บังคับ

การมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าว เป็นเหตุเร้าให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

ประชาชนท้องถิ่น (local people) หมายถึง ประชาชนชาวไทยและชาวไทยภูเขาต่าง ๆ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุกและ บ้านแม่กะเปียง ตำบลสะตวง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538: 11)

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อความกระจ่างชัดในปัญหาและสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- การมีส่วนร่วมของประชาชน
- สาระสำคัญเกี่ยวกับความต้องการ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พัฒนาการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

พัฒนาการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย สามารถจำแนกออกเป็นพัฒนาการ 3 ยุค ดังนี้

1.) ยุคเริ่มต้นของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดนี้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2519 มีการเสนอแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติแผนแรกในช่วงยุคบุกเบิกของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ เป็นการเริ่มต้นของรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมเพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ ในกลุ่มผู้สนใจพิเศษเฉพาะด้าน อาทิ การเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ การดูนก การดำน้ำ การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ

2.) ยุคกลางของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยุคนี้อยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2519 – 2535 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สรุปบทเรียนการกำหนดให้การท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรม การบริการอันเป็นเลิศทางเศรษฐกิจและพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในช่วงที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมายทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะในปีเทศกาลการท่องเที่ยวไทยที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูง รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงมากเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับยอดรายได้จากการส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจหลายประการ เช่น การว่าจ้างแรงงานภาคบริการ ทั้งพนักงานโรงแรมและที่พัก นักดูเทศก์ รถเช่า ฯลฯ อีกทั้งมีการขยายตัวของธุรกิจภาคการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การผลิตสินค้าหัตถกรรม เครื่องประดับตกแต่งบ้าน ในทางกลับกัน การขยายตัวของการท่องเที่ยวดังกล่าวเมื่อนำเงินตราเข้าประเทศมากมายมหาศาล แต่ขณะเดียวกันก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรง ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ต่อพื้นที่ท่องเที่ยวหลักทั่วทุกภูมิภาคของ

ประเทศ ไม่ว่าจะเป็น กรุงเทพฯ หาดใหญ่ ภูเก็ต เชียงใหม่ ฯลฯ ดังนั้นนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนหนึ่ง มองภาพลักษณ์ของประเทศไทยบิดเบือนจาก “Land of Smile” หรือ “ดินแดนแห่งรอยยิ้ม” ไปเป็น “Land of Sea, Sand, Sun and Sex” หรือ “ดินแดนแห่งท้องทะเล หาดทราย แสงแดด และ เซ็กซ์”

ช่วงนี้ได้มีองค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) และ กลุ่ม “Alternative Tourism (Thailand)” ได้ริเริ่มจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เรียกว่า โครงการการท่องเที่ยวทางเลือก และโครงการการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ มีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวทางเลือกเชื่อมโยงกับองค์กรพัฒนาเอกชนในต่างประเทศ และมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นใน ภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศ

3.) ยุคบูรณาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยุคนี้อาจจำแนกได้อยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2536 – ปัจจุบัน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผลักดันนโยบาย และแนวทางการพัฒนา กำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้อย่างรอบด้าน เป็นการพัฒนาอย่างมีบูรณาการ เป็นต้นว่า การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวการพัฒนาบุคลากรการจัดบริการนำเที่ยว ฯลฯ

ช่วงระหว่างปี 2539 – 2540 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นนโยบายระดับชาติ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง สอดรับกับแผนการพัฒนาประเทศฉบับที่ 7 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของรัฐบาล เอกชน และประชาชน ในการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ กำหนดนโยบายสร้างจิตสำนึก และให้ความรู้แก่ประชาชน ถึงเรื่องความสำคัญและคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้สนับสนุนงบประมาณ แก่โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ 79 โครงการ รวมทั้งเตรียมการจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism network) ไว้ 3 รูปแบบ คือ

- 1.) คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ (ecotourism national board)
- 2.) สมาคมการท่องเที่ยวไทย (thai ecotourism association)
- 3.) คณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับท้องถิ่น (ecotourism local committee)

การปรับทิศทางการท่องเที่ยวของไทยให้ก้าวไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความพยายามในระดับนโยบายหรือ ในโครงสร้างระดับบนเท่านั้นยังไม่มีผลไปสู่เชิงปฏิบัติการในระดับรากหญ้าอย่างจริงจัง ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม และเป็นผู้ได้รับผล ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจอย่างแท้จริง หากแต่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ ยังคงตกอยู่กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเพียงกลุ่มเดียว ที่สำคัญคือผู้ประกอบการ เป็นผู้ใช้ประโยชน์ จาก

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทรัพย์สินรวม มาตอบสนองความต้องการของกระแสวัฒนธรรมการบริโภคนิยม โดยไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของธรรมชาติ และความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเท่าที่ควร

เมื่อปี 2544 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวในระยะกลาง คือ มุ่งพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพและระยะยาว คือ มุ่งพัฒนาไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานระดับสากล อันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว และพยายามรักษาวินัยการมากกว่าการมุ่งเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว พร้อมกันนี้ได้กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยไว้ 5 ประการด้วยกันดังนี้

- 1.) มุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในแนวทางที่ไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นการเร่งพัฒนาเพื่อทำลายตนเอง
- 2.) มุ่งเน้นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว จากแหล่งท่องเที่ยวหลักสู่แหล่งท่องเที่ยวเสริมข้างเคียง และส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในธุรกิจท่องเที่ยว และการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงกับนโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ของรัฐบาล
- 3.) เน้นบทบาทของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการเป็น ผู้ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในทิศทางที่เหมาะสม
- 4.) เน้นความร่วมมือกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างกันสร้างโอกาสให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางและประตูภูมิภาค
- 5.) มุ่งเน้นการแก้ปัญหาภัยพิบัติจากถูก ในการนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กำหนดนโยบายหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติซึ่งได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และกระบวนการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (เขาวนาถ บางศรี, http://www.rits.ac.th/service/management/E-learning_ANN/.)

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบ

นิเวศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้อง รับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ และรักษาระบบนิเวศท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถและสร้างกำลังใจให้กับชุมชนชนบทได้พึ่งตนเองอีกด้วย การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ หรืออาจเรียกว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" มาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Eco-tourism" ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2542: 5) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เชิงนิเวศ) ไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งการศึกษาเป็นหลัก เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ ในการทำงานของสภาพแวดล้อม ว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร ซึ่งเป็นรากฐานของวิถีชีวิตมนุษย์ในแต่ละพื้นที่ และเมื่อนมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมนั้น ๆ สภาพแวดล้อมจึงมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนการเมืองในท้องถิ่นนั้น ๆ

นำชัย ทนุผล (2544: 86) ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) รูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ หรือรูปแบบของการท่องเที่ยวทางเลือก (alternative tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึก ค่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับ ชศ สันตสมบัติ (2540) ที่ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็น “การท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ทำความเข้าใจกับพัฒนาการทางวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ และในขณะเดียวกัน ก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเพื่อให้ชาวบ้านในท้องถิ่นได้รับประโยชน์โดยตรงจากการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม

นอกจากนี้ Gail Nash (1997 ใน ชศ สันตสมบัติ, 2546: 10) ยังได้นำเสนอหลักการพื้นฐาน 7 ประการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

- 1.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบทางด้านลบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายหรือทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว
- 2.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมและวัฒนธรรม

3.) รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องนำไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม และการจัดการเขตอนุรักษ์

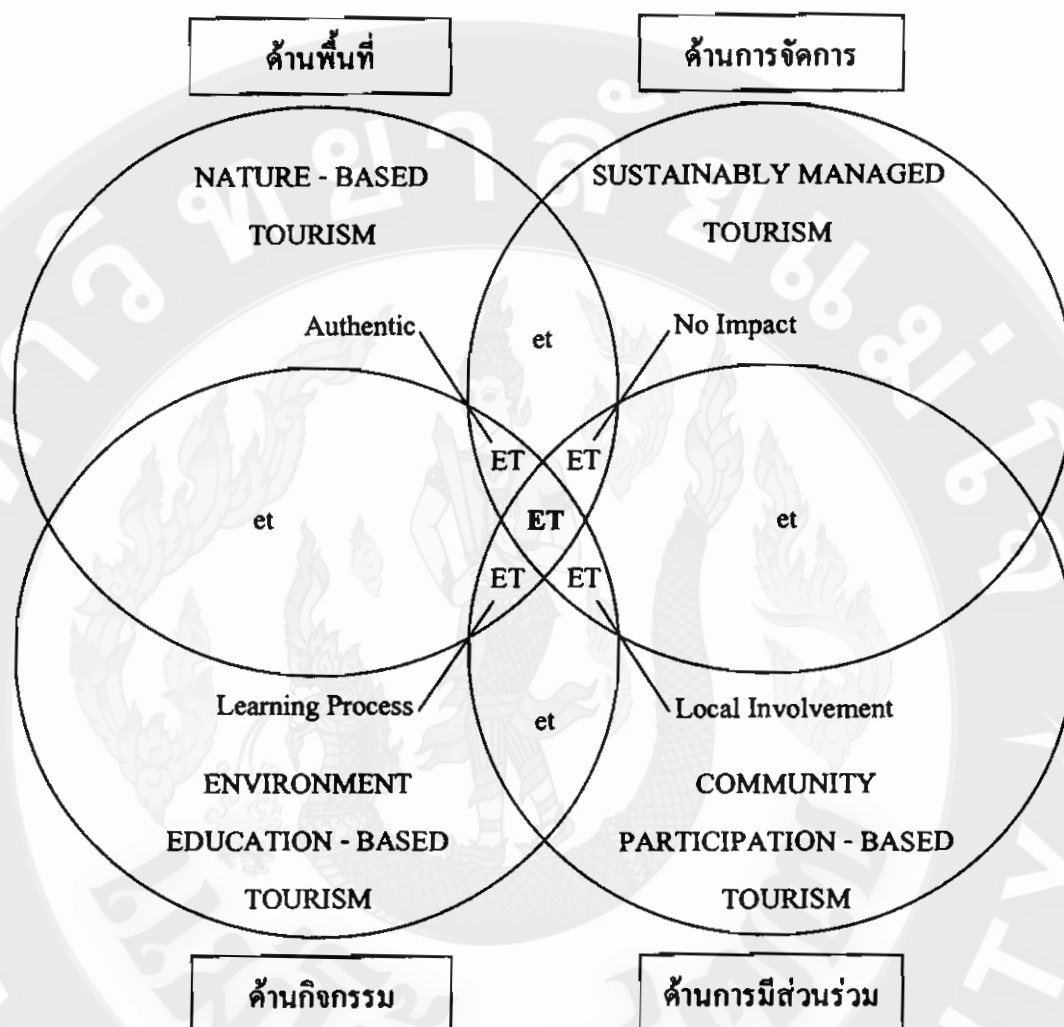
4.) ชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง จะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องเน้นความสำคัญของการวางแผน และการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างหลักประกันว่า จำนวนนักท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายในขอบเขตของศักยภาพในการรองรับ (carring capacity) ตามธรรมชาติของระบบนิเวศท้องถิ่น

6.) รายได้ส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้เองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

7.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นบนฐานคิดซึ่งเน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ลดละการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

นอกจากนั้น Ralf Buckley (1993 อ้างใน นาชัย ทนุผล, 2538: 24-25) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (เชิงนิเวศ) เพิ่มเติมว่าเป็นกิจกรรมที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 4 ส่วน (ดังภาพ 1) คือการสนับสนุนการท่องเที่ยว (conservation supporting tourism) การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (sustainably run tourism) การท่องเที่ยว ซึ่งใช้ธรรมชาติเป็นพื้นฐาน (nature base tourism) และการท่องเที่ยวที่เป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อม (environmentally educated tourism) องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนที่กล่าวมานี้จะต้องเป็นลักษณะที่มีการจัดการธุรกิจอย่างสัมพันธ์เกื้อกูลกันและกันในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวที่ควรเป็นการโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยวให้เห็นความสำคัญของการคงสภาพสีเขียว (green claim) ของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนในด้านผลที่เกิดจากการท่องเที่ยว ควรเน้นที่สภาพของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว

ภาพ 1 หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism)

ที่มา : Buckley (1994 อ้างใน สันธุ์ สโรบล, 2546: 27)

หมายเหตุ : ET , ET , et แสดงความเข้มข้นของการท่องเที่ยวแบบ Ecotourism

ในด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น บริษัทท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ควรมีการวางแผนจัดการท่องเที่ยวที่รัดกุมและป้องกันมิให้เกิดผลกระทบ หรือทำลายสภาพแวดล้อมรวมทั้งมีกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร พลังงาน และการนำทรัพยากรต่างๆ กลับมาใช้ใหม่ (recycling) สำหรับรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ควรมีการพิจารณานำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ในสัดส่วนที่เหมาะสมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่เดียวกัน ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่/พนักงานของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่) ควรได้รับข่าวสารความรู้เพื่อให้มี

ทัศนคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องในการท่องเที่ยว ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากร สิ่งแวดล้อมทั้งตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ เช่น การจัดให้มีศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติ (interpretation center) ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษารเรียนรู้ รวมทั้งจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะ และอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น นอกจากนี้แล้วการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ส่งเสริมให้มีการลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการจ้างงานในส่วนบริการต่างๆ เป็นต้น การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์นี้ จะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่น ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมเรื่องการอนุรักษ์ที่มีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมของประเทศ

นิยามใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการรวมตัวกัน ขององค์กรภาคประชาชนในระดับชุมชน และในระดับเครือข่ายภายในระบบนิเวศหนึ่งเพื่อแสวงหาทางเลือกในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งการจัดการและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติแวดล้อม สำหรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเน้นหลักการทางศีลธรรม และความมั่นคงในการยังชีพของชุมชน และความสมดุลของสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นสำคัญ จึงเป็นที่มาของแนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้ (สินธุ์ สโรบล, 2546: 13-14)

1.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะประสบความสำเร็จได้ ก็ต่อเมื่อวางอยู่บนแนวความคิด ที่เน้นความสำคัญของการผสมผสานจุดมุ่งหมายของการอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ควรมีสูตรสำเร็จ รูปแบบที่ตายตัว หรือนโยบายที่มีมาตรฐานเดียวและใช้กันได้โดยทั่วไป แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นหนึ่งของทางเลือกในการพัฒนา และก่อให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมองเห็นถึงบริบท ของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสภาพแวดล้อม โดยสัมพันธ์กับเงื่อนไขภายในระดับมหภาค ที่จะช่วยให้สามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์ ในท้องถิ่นกับเงื่อนไขภายนอก และที่ช่วยชี้ให้เห็นทิศทางของการพัฒนาประเทศที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

4.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมองจากมิติของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในฐานะเป็นวิถีชีวิตในระบบนิเวศเดียวกัน ซึ่งไม่อาจแบ่งแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด

เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ภายใต้หลักการที่ว่าคนที่ดูแลรักษาทรัพยากรย่อมสมควรได้รับประโยชน์จากการดูแลรักษานั้น

5.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องเน้นมิติทางวัฒนธรรม ซึ่งการมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบนี้เป็นการให้ความเคารพแก่อัตลักษณ์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งวิถีชีวิต และจารีตประเพณีที่แตกต่างกันออกไป มุมมองทางด้านวัฒนธรรมนี้เน้นให้เห็นถึงการให้ความเคารพแก่ศักดิ์ศรี และสิทธิในการเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

6.) การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในฐานะเป็นกระบวนการทางสังคม หรือเป็นความพยายามของชุมชนในการปรับตัว ภายในบริบทสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อการสร้างดุลยภาพระหว่างการผลิตในภาคเกษตร และการประกอบอาชีพของชาวบ้านกับระบบนิเวศตลอดจนการสร้างสรรคความเป็นธรรมในสังคม และการรวมตัวกันเพื่อต่อสู้การเอารัดเอาเปรียบจากบริษัทนำเที่ยวภายนอก

7.) การมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทของการพัฒนาชนบท และการอนุรักษ์พื้นฟูธรรมชาติแวดล้อมอย่างยั่งยืน ซึ่งการมองแบบนี้ เป็นการมองการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง และตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและจารีตประเพณีอันหลากหลายของชุมชน และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และยังเป็นความพยายามในการอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติแวดล้อมไปพร้อม ๆ กัน

Mector Ceballos Lasurain (1983 ใน ปรีชา แดงโรจน์, 2544: 213) ได้ให้ความหมายของคำว่า ECOTOURISM ว่า “เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น” การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ก็คือการท่องเที่ยวที่มีนิเวศวิทยาเป็นรากฐาน หรือการท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติเป็นรากฐานนั่นเอง และนอกจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นการท่องเที่ยวเยี่ยมชมโดยปกติแล้ว ยังจะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในคุณลักษณะทางวิทยาศาสตร์ และนิเวศวิทยา ของจุดสนใจทางธรรมชาติอีกด้วย หมายความว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.) คำนึงถึงคุณค่าทางธรรมชาติ และยอมรับว่าอุปสงค์ของอุทยานแห่งชาติเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และสภาพภูมิทัศน์

2.) ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวและการเดินทางให้ยั่งยืนตลอดไป ทั้งทางด้านนิเวศวิทยา และทางวัฒนธรรม

3.) ส่งเสริมและกระตุ้นให้มีการอนุรักษ์และการลงทุน โดยใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว

4.) พัฒนาจิตสำนึก ความรับผิดชอบของประชาชน และมาตรฐานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

5.) ให้การศึกษาและสนใจนักท่องเที่ยว ให้มีส่วนร่วมและรู้สึกซาบซึ้งถึงคุณค่าใน ความสำคัญของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกนัยหนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็น การท่องเที่ยวที่จะต้องให้ระบบนิเวศยั่งยืนตลอดไป ซึ่งจะกระตุ้นเตือนให้เกิดความเข้าใจอย่าง ซาบซึ้ง ให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

เขาวานาถ บางศรี (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยว ในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งวัฒนธรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิด จิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

สาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.) แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเป็นพื้นที่ ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่ง ประวัติศาสตร์โบราณคดี และ วัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย

2.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบ ต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

3.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นให้นักท่องเที่ยว ได้สัมผัส หรือมีประสบการณ์กับ สภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว ได้ศึกษาเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณ ด้าน สิ่งแวดล้อมในเชิงบวกด้วย

4.) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องเป็นการท่องเที่ยว ที่ให้ประโยชน์ กลับคืนสู่ ธรรมชาติและอนุรักษ์ ธรรมชาติในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรง และทางอ้อม นอกจากนั้น จะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่น ที่เป็นเอกลักษณ์ของ แหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่ เน้นที่การเสริมแต่ง หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

องค์ประกอบและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีองค์ประกอบ 3 ประการ

- (1.) การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (2.) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- (3.) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิจกรรมหลัก

- (1.) กิจกรรมการเดินป่า (hiking/ trekking)
- (2.) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (nature education)
- (3.) กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (nature photography, video tapping and sound of nature audio tapping)
- (4.) กิจกรรมส่อง/ ดูนก (bird watching)
- (5.) กิจกรรมศึกษา/ เที่ยวถ้ำ (cave exploring/ visiting)
- (6.) กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (sky interpretation)
- (7.) กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (boat sightseeing)
- (8.) กิจกรรมพายเรือแคนู/ เรือคายัค/ เรือใบ/ เรือใบ (canoeing/ kayak/ browbeating/ sailing)
- (9.) กิจกรรมดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น (snorkel skin diving)
- (10.) กิจกรรมดำน้ำลึก (scuba diving)

กิจกรรมเสริม

- (1.) กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ (relaxing)
- (2.) กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (terrain/ mountain biking)
- (3.) กิจกรรมปีน/ ไต่เขา (rock/ mountain climbing)
- (4.) กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์ (tent camping)
- (5.) กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก (hang glider)
- (6.) กิจกรรมท่องเที่ยว/ แพไม้ไผ่ (white water rafting)
- (7.) กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร (picnicking)
- (8.) กิจกรรมเที่ยวน้ำตก (waterfall visits/ exploring)
- (9.) กิจกรรมวินด์เซิร์ฟ (windsurfing)

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1.) แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ (natural attractions)
- 2.) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (manufactured attractions)
- 3.) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต (cultural attraction)

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (natural attractions) หรือที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาตินั้น ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ (climate) ทิวทัศน์ที่สวยงาม (scenery) และสัตว์ป่า (wildlife) นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูด นักท่องเที่ยวได้มากที่สุดแต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำลายความสวยงามลงได้

แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (manufactured attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับข้ามกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เมืองขนาดใหญ่ ๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน สถานที่ที่ รัฐบาลก่อสร้างขึ้น พระราชวัง อาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต (cultural attraction) ยังมีกลุ่มนักท่องเที่ยวอีกจำนวนไม่น้อยที่สนใจในความรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมในอดีต วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อยรวมถึงพิธีกรรม พิธีกรรมงานฉลองรื่นเริงต่าง ๆ ศิลปการแสดง ดนตรี เพลงพื้นบ้าน การรำ รำ การละเล่น ตลอดจนงานหัตถกรรม

การมีส่วนร่วม

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ (http://www.thaico.net/b_pnews/tcf_Participation.htm) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วม (participation) หมายถึงการที่ประชาชนซึ่งประกอบไปด้วยบุคคล กลุ่ม และองค์กร มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการป่าและทรัพยากร อาทิ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความเห็นและชี้ประเด็นปัญหา การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดการ การได้รับประโยชน์ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตาม ประเมินผล และการแก้ไขปัญหาอุปสรรค การทำงานแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับบุคคลและองค์กรหลายประเภท เพื่อให้เกิดความสมานไมตรีจึงต้องการองค์ประกอบที่สำคัญคือผู้ร่วมงานทุกฝ่ายต้องมีอุดมการณ์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

สำหรับระดับในการเข้าร่วม ในทางวิชาการสามารถแบ่งแยกการมีส่วนร่วมได้หลายระดับ ตามความหนักเบาของการเกี่ยวข้อง อาทิ

1.) แบบการจัดการคนให้เข้าร่วม ผู้เข้าร่วมคัดเลือกจากตัวแทนของประชาชน ไม่ได้เลือกตั้ง และไม่มีอำนาจอะไร

2.) แบบตอบสนองหรือค่อยเป็นค่อยไป ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบอกว่าจะต้องทำอะไร ไม่มีการสะท้อนความเห็นจากประชาชน

3.) แบบขอคำปรึกษาหารือ ปรึกษาหรือตอบคำถามชี้แจงรายละเอียดสิ่งที่จะต้องร่วมองค์กรภายนอกเป็นผู้ระบุปัญหาและกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และควบคุมการวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน

4.) แบบร่วมตามหน้าที่ หรือภารกิจ ที่กำหนดให้ใช้วิธีการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ประชาชนอาจมีส่วนร่วม โดยรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยศึกษาวิเคราะห์ปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว ประชาชนอาจเข้าร่วมอย่างแข็งขัน ร่วมตัดสินใจ แต่คำตอบหลักสุดท้ายมักกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้วโดยหน่วยงานภายนอก

5.) แบบแข่งขันร่วม ในการวิเคราะห์และพัฒนาแผนปฏิบัติการและศักยภาพของกลุ่มองค์กรท้องถิ่น โดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายจากหลายสาขา

6.) แบบสมัครใจทำเอง ประชาชนเป็นผู้คิดริเริ่มอย่างอิสระ ประชาชนอาจติดต่อประสานหน่วยงานภายนอกมาช่วยแนะนำโดยยังสามารถควบคุมการจัดการและใช้ทรัพยากรได้

ซึ่งทั้ง 6 ระดับมีตั้งแต่ระดับต้น (ระดับ 1) ที่เข้าไปเตรียมการหรือจัดการอย่างเข้มเพื่อกระตุ้นให้คนเข้ามามีส่วนร่วมจนถึงระดับสุดยอด (ระดับ 6) คือแบบสมัครใจ ประชาชนรับรู้ตระหนักและเคลื่อนไหวผลักดันให้ร่วมงานกันเองโดยปราศจากการจัดตั้งใดๆ

นอกจากนี้ พัชรี สิริโรต (2546: 2 - 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการ ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆเกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในการบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย โดยองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ

1.) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง

ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่การทำความผิดและควรเกิดขึ้นตลอด
โครงการ

2.) เป้าหมายของการมีส่วนร่วม ไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ตาม
กฎหมาย หรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมุ่งให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้น และ
เป็นที่ยอมรับของประชาชน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

- 1.) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การ
ตัดสินใจรอบคอบขึ้น
- 2.) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะ
ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
- 3.) การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมใน
การตัดสินใจของรัฐ
- 4.) การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็น
เจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
- 5.) การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
- 6.) ช่วยทำเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน และไว้วางใจความรู้สึกห่วง
กังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
- 7.) การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน ถือว่าเป็น
การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
- 8.) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทาง
สังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตาม
หลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับ ฌองค์ ฌ เชียงใหม่ (2545: 1-7) ที่ได้กล่าวถึงเรื่องการมีส่วน
ร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (public Participation) มีความสำคัญและ
จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเริ่มตั้งแต่ การรับรู้ รับทราบนโยบายและแผนงาน รับทราบปัญหาของ
เขาเอง ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและร่วมรับ
ผลประโยชน์ โดยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปประกอบด้วย 4 ขั้นตอน หรือ 4 ร่วม
ได้แก่

1.) ร่วมรับรู้ ได้แก่ รับรู้ รับทราบปัญหาของตนเองนโยบายและแผนงาน ฯลฯ เป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่ม ประชาชนและชุมชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญ (people and community right to know) การรับรู้ รับทราบเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนที่สำคัญต่อการเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับ จะต้องชี้แจงโดยละเอียดทั้งข้อดีและข้อเสียของโครงการนโยบายหรือแผนงานนั้น

2.) ร่วมคิด ได้แก่ ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ (decision making) เป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงออกด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

2.1.) การมีส่วนร่วมขั้นต้น (initial decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง วิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

2.2.) การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (ongoing decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

2.3.) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปฏิบัติการ (operation decision) เป็นการสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่อาสาสมัคร ผู้ประสานงานหรือกลุ่มที่รวมกันตามประเพณี

3.) ร่วมทำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการ และผลงานที่ปรากฏคือ

3.1.) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (resource contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสละแรงกาย การสละเงิน ร่วมลงทุน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ

3.2.) การมีส่วนร่วมในการบริหารการประสานงาน (administration and coordination) ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการการฝึกอบรมผู้ที่เข้าปฏิบัติในโครงการ หรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวข้องกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

3.3.) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (programmer enlistment activities) หากเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติงานในโครงการ การมีส่วนร่วมจะต่างไปจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับนั้น ผลประโยชน์ (benefits) จะไม่ใช่สิ่งสำคัญ แต่ถ้าเป็นการร่วมด้วยความเต็มใจจะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากเกิดการมีส่วนร่วม

3.4.) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผล (monitoring and evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญ เพราะหากการติดตามตรวจสอบ และการประเมินผล ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ดำเนินการโดยบุคคลภายนอกประชาชนย่อมไม่ทราบถึง ผลงานของตนว่าดีหรือมีประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะประสบ ความสำเร็จได้ยาก

4.) ร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits) ใน โครงการ หรือกิจกรรม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1.) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (material benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ ทรัพย์สิน เป็นต้น

4.2.) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (social benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การ เพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชนมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งกาย สังคม จิตใจ และจิตวิญญาณ การเกิด ระบบ น้ำประปา ระบบบำบัดน้ำเสีย ชุมชนมีอำนาจต่อรองมากขึ้น

4.3.) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (personal benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (self – esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (political power) ความคุ้มค่าของ ผลประโยชน์ (sense of efficacy) เป็นต้น

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ณรงค์ ณ เชียงใหม่ (2545: 1-7) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลาย ระดับ มีความแตกต่างกันไปตามสภาพของชุมชน โครงสร้างการดำเนินงานของรัฐ ความสัมพันธ์ ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน ความศรัทธาของประชาชนต่อคนของรัฐ ลักษณะทางสังคมและ เศรษฐกิจ โดยระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถแบ่งได้ 5 ระดับดังนี้

ระดับที่ 1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการ (people participate in the benefits of the programs) ในกรณีการรับผลประโยชน์ดังกล่าวแล้ว ไม่ได้ หมายความว่าจักต้องตอบแทนเป็นเงินสดเท่านั้นแต่หมายความว่าสมาชิกในชุมชนเป็นผู้จัดให้ ซึ่ง เป็นระดับเบื้องต้นที่สุด เป็นการมีส่วนร่วมแบบรับผลประโยชน์ (passive) โดยที่ประชาชน ไม่ได้มี ส่วนร่วมในกิจกรรมใด เช่น ประชาชนรับบริการด้านการรักษาพยาบาล การรับภูมิคุ้มกันโรค การ บริการอื่น ๆ

ระดับที่ 2 ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นบางส่วน (people participate in program pactivities) เป็นการมีส่วนร่วมเพิ่มเติมจากระดับที่ 1 โดยที่ชุมชนมีส่วนร่วมด้านแรงงาน

เงิน และอื่น ๆ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นความร่วมมือแบบมีส่วนร่วม (active) แต่ชุมชนก็ยังไม่ได้ร่วมงานอย่างแท้จริง

ระดับที่ 3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ (people participate in implementation programs) ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการยังถูกกำหนดโดยผู้จัดทำนโยบาย หรือแผนงาน

ระดับที่ 4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับและประเมินผล (people participate in monitoring and evaluation programs) เป็นการมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามตรวจสอบและประเมินการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใด แต่ประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ

ระดับที่ 5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน (people participate in planning programs) เป็นระดับสุดยอดของการมีส่วนร่วม สมาชิกของชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งหมดโดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน อันจะมีผลทำให้การดำเนินงานมีความยั่งยืน

ในขณะที่ Amstein (1971 ใน ณรงค์ ณ เชียงใหม่, 2545: 4) ได้กล่าวถึงเรื่องระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่ามีอยู่ด้วยกัน 8 ระดับ ดังนี้

ตาราง 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับที่ 8	ประชาชนควบคุมเองทั้งหมด (citizen control)	อำนาจอยู่ที่ประชาชน
ระดับที่ 7	ประชาชนมีส่วนควบคุมบางส่วน (delegated power)	
ระดับที่ 6	ประชาชนและรัฐมีส่วนเท่า ๆ กัน (partnership)	
ระดับที่ 5	ประชาชนเข้าร่วมบางส่วน (placation)	ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง
ระดับที่ 4	ประชาชนได้รับการปรึกษาหารือ (consultation)	
ระดับที่ 3	ประชาชนได้รับการบอกเล่า (information)	
ระดับที่ 2	ประชาชนรอรับบริการ (therapy)	ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย
ระดับที่ 1	ประชาชนรอรับคำสั่ง (manipulation)	

ระดับของการมีส่วนร่วมดังกล่าว หากพิจารณาให้ดีจะเห็นว่ามีการจัดระดับที่สอดคล้องกันคือ เริ่มจากระดับต่ำสุดคือ ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์จากการบริการของรัฐโดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมใด ๆ และระดับการมีส่วนร่วมจะพัฒนาขึ้นมาตามลำดับคือ ร่วมกิจกรรม โดยร่วมแรงงาน เงิน และทรัพยากรอื่นๆ ค่อยจากนั้นก็คือ ประชาชนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมควบคุมกำกับกิจกรรมโดยที่รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย จนกระทั่งถึงระดับสูงสุดนั่นคือ ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการพัฒนา ควบคุมกำกับประเมินผลกิจกรรมโดยประชาชนเองทั้งหมด อำนาจอยู่ที่ประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีความสำคัญ คือ

- 1.) ประชาชนยอมรับในโครงการนั้นมากขึ้นเพราะเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
- 2.) ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น
- 3.) ลดความขัดแย้ง การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
- 4.) โครงการจะให้ประโยชน์แก่ชุมชนมากขึ้นและมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนา
- 5.) ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527 อ้างใน อโนทัย เพียรคงชล, 2540: 23 -26) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

การมีส่วนร่วมจึงประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการคือ

- 1.) การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ เป็นการข้องเกี่ยวกับตัว (self) ไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่เกี่ยวข้องด้านการออกกำลังกายหรือทักษะ กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมจึงจะมีส่วนเกี่ยวข้องทางจิต (ego-involved) ไม่เพียงแต่เฉพาะด้านการงาน
- 2.) การกระทำให้ เมื่อผู้มีส่วนร่วมได้บังเกิดความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์แล้วก็เท่ากับเปิดให้เขาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยเหตุนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นมากกว่าการยินยอม (consent) ที่จะกระทำตามคำสั่ง ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศจากการยินยอมพร้อมใจและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมจึงเป็น

ความสัมพันธ์ทางอารมณ์และจิตใจแบบ “ บุคลวิธี ” คือมีการติดต่อสื่อสารทั้งไปและกลับระหว่างบุคคลนั้นและกลุ่ม

3.) การร่วมรับผิดชอบเมื่อเกิดการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ อารมณ์ และได้กระทำการให้แก่สถานการณืกลุ่มนั้นแล้ว ผู้มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อกลุ่มนั้นด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง (self-involved) กับกลุ่มและต้องการเห็นผลสำเร็จของการทำงานนั้นด้วย จึงเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม โดยสรุปแล้วอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ ที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการทำงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำงานและในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงอาจหมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยกระทำการงานดังกล่าวในห้วงเวลา และลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือถูกจังหวะ และเหมาะสม(การประสานงาน) กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่า เชื่อถือไว้ใจได้ (ความรับผิดชอบ)

โดยนัยดังกล่าวนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (teamwork) อีกด้วย นอกจากนี้แล้ว การมีส่วนร่วมยังเป็นวิธีการที่ทรงประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจเหตุการณ์ และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนานั้น

การมีส่วนร่วมยังเป็นกระบวนการปรับปรุงการทำงาน หรือกิจกรรมของกลุ่มให้ดียิ่งขึ้นไปอีก

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม (condition for participation)

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนา เริ่มต้นจากประชาชน (start where the people are) และประชาชนต้องช่วยตนเอง (self-help) ซึ่งเท่ากับหมายความว่า การที่ประชาชนจะริเริ่มและช่วยตนเองได้นั้น ประชาชนต้องมีโอกาส ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนา ของชุมชนเสียก่อน กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

- 1.) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะร่วม (freedom to participate)
- 2.) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (ability to oartucuate)
- 3.) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (willingness to participate)

หากไม่มีอิสรภาพ ไม่มีความสามารถ แลไม่มีใจเต็มใจแล้วไซ้ การมีส่วนร่วม ของประชาชนจะไม่เกิด

นอกจากเงื่อนไข 3 ประการ ดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้

- 1.) ประชาชนต้องมีเวลา ที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสม ในช่วงสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 2.) ประชาชน ต้องไม่เสียเงิน ทอง ค่าใช้จ่าย ในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขา ประเมินค่า ตอบแทนที่จะได้รับ
- 3.) ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
- 4.) ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้ง 2 ฝ่าย
- 5.) ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทอบกระเทือน ต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือ สถานภาพทางสังคมหากจะมีส่วนร่วม

สมมติฐานของการมีส่วนร่วม (assumptions of paeticipation)

การส่งประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนานั้น จำต้องคำนึงถึงสมมุติฐาน 3 ประการ

- 1.) ประชาชนควรมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการพัฒนา
- 2.) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด
- 3.) ควรให้เป็นการมีส่วนร่วมที่ผ่านองค์กรประชาธิปไตย

สาระสำคัญเกี่ยวกับความต้องการ

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี (ม.ป.ป.) ได้พูดถึงเรื่องความต้องการไว้ว่า ความต้องการ (needs) เป็นสภาพที่บุคคลขาดสมดุล เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อสร้างสมดุลให้ตัวเอง เช่น คนที่รู้สึกเหนื่อยล้าโดยการนอน หรือนั่งพัก หรือเปลี่ยนบรรยากาศ เปลี่ยนอิริยาบถ ดูหนังฟังเพลง คนที่ถูกทิ้งให้อยู่คนเดียว เกิดความต้องการความรัก ความสนใจจากผู้อื่น เป็นแรงผลักดันให้คน ๆ นั้น กระทำบางอย่างเพื่อให้ได้รับความรักความสนใจ ความต้องการมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรม กล่าวได้ว่าสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อบรรลุจุดหมายปลายทางที่ต้องการนั้น ส่วนใหญ่เกิดเนื่องมาจากความต้องการของบุคคล ความต้องการในคนเรามีหลายประเภท นักจิตวิทยาแต่ละท่านจะอธิบายเรื่องความต้องการในรูปแบบต่างๆ กัน แต่โดยทั่วไปแล้ว เราอาจแบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

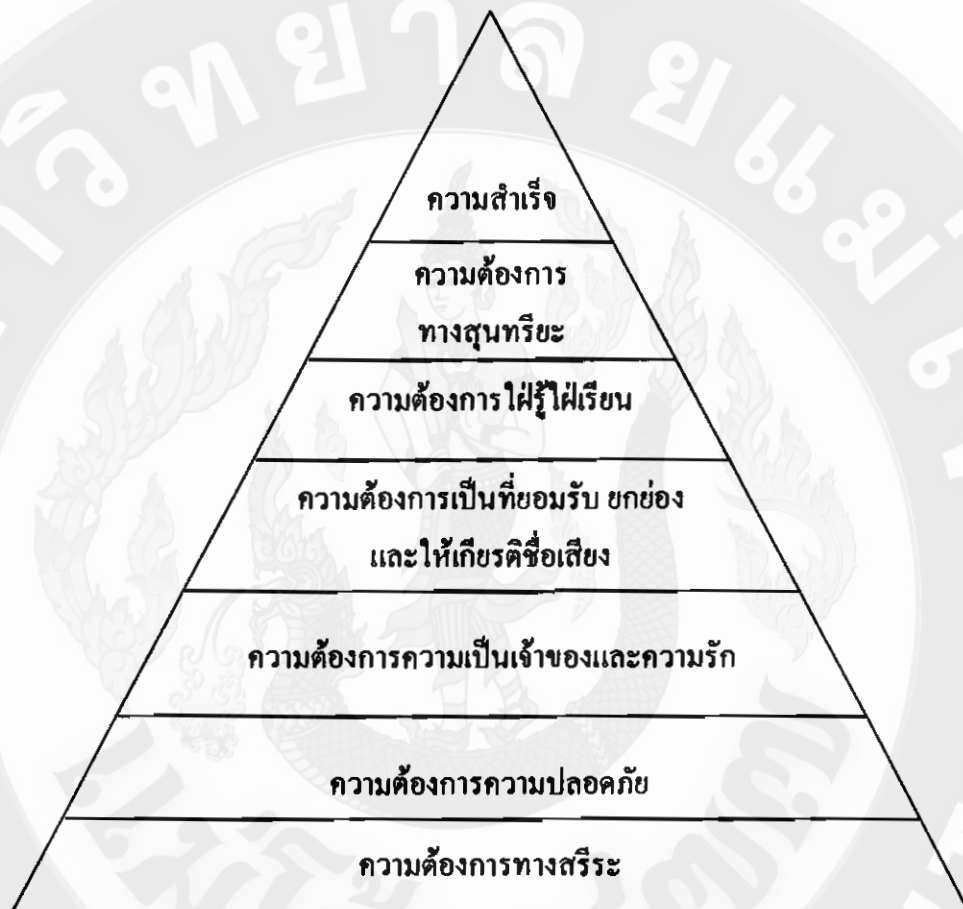
1.) ความต้องการทางกาย (physical needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากธรรมชาติของร่างกาย เช่น ต้องการกินอาหาร หายใจ ขับถ่ายของเสีย การเคลื่อนไหว พักผ่อน และต้องการทางเพศ ความต้องการทางกายทำให้เกิดแรงงู้อใจให้บุคคลกระทำการเพื่อสนองความต้องการดังกล่าว เรียกแรงงู้อใจที่เกิดจากความต้องการทางกายนี้ว่า แรงงู้อใจทางชีวภาพ หรือทางสรีระ (biological motives)

2.) ความต้องการทางสังคมหรือความต้องการทางจิตใจ (social or psychological needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม เช่น ต้องการความรัก ความมั่นคง ปลอดภัย การเป็นที่ยอมรับในสังคม ต้องการอิสรภาพ ความสำเร็จในชีวิต และตำแหน่งทางสังคม ความต้องการทางสังคมหรือทางจิตใจดังกล่าวนี้ เป็นเหตุให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการดังกล่าวคือ ทำให้เกิดแรงงู้อใจที่เรียกว่าแรงงู้อใจทางสังคม (social motives)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) เป็นนักจิตวิทยากลุ่มมนุษย์นิยมทฤษฎีของเขาได้ชื่อว่าทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ โดยอธิบายว่ามนุษย์มีความต้องการเป็นลำดับขั้น ซึ่งพบว่าบุคคลมักดิ้นรนตอบสนองความต้องการขั้นต่ำสุดก่อน เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว จึงแสวงหาความต้องการขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ ในยุคแรก ๆ ที่มาสโลว์ ทำการศึกษา เขาแบ่งความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ลำดับ ลำดับ 1 – 4 เป็นความต้องการระดับต้น ลำดับที่ 5 เป็นความต้องการระดับสูงขึ้นไปในยุคต่อมา

มาสโลว์ ได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมและแบ่งความต้องการลำดับที่ 5 ให้ละเอียดออกไปอีกเป็น 3 ลำดับ รวมใหม่ทั้งหมดเป็น 7 ลำดับขั้นของความต้องการ ดังต่อไปนี้

ภาพ 2 พีระมิดแสดงลำดับขั้นความต้องการ

ตามแนวคิดของมาสโลว์ 7 ลำดับขั้น ลำดับ 1-4 เป็นความต้องการระดับต้น หรือระดับขาดแคลน ลำดับที่ 5-7 เป็นความต้องการระดับสูงหรือระดับสร้างความสมบูรณ์แบบให้ชีวิต จากภาพ อธิบายลำดับขั้นความต้องการตามแนวคิดของมาสโลว์ ได้ดังนี้

ลำดับขั้นที่ 1 ความต้องการทางสรีระ (physical needs) คือความต้องการตอบสนองความหิวกระหาย ความเหนื่อย ความง่วง ความต้องการทางเพศ ความต้องการขับถ่าย ความต้องการมีกิจกรรมทางร่างกาย และความต้องการสนองความสุขของประสาทสัมผัส

ลำดับขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) คือความต้องการการคุ้มครองปกป้องรักษา ความอบอุ่นใจ ความปราศจากอันตราย และต้องการหลีกเลี่ยงความวิตกกังวล

ลำดับขั้นที่ 3 ความต้องการความเป็นเจ้าของ และความรัก (belongingness and love needs) คือความอยากมีเพื่อน มีพวกพ้อง มีกลุ่ม มีครอบครัว และมีความรัก ขั้นนี้จัดเป็นความต้องการทางสังคม

ลำดับขั้นที่ 4 ความต้องการเป็นที่ยอมรับ ยกย่อง และเกียรติยศชื่อเสียง (esteem needs) คือความอยากมีชื่อเสียง มีหน้ามีตา มีคนยกย่องเลื่อมใส มีความเด่นดัง และต้องการความรู้สึกที่ดีของคนอื่นต่อตน

ลำดับขั้นที่ 5 ความต้องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน (need to know and understand) คือความอยากรู้ อยากเข้าใจ อยากมีความสามารถ อยากมีประสบการณ์

ลำดับขั้นที่ 6 ความต้องการทางสุนทรียะ (aesthetic needs) ได้แก่ความต้องการด้านความดี ความงาม คุณธรรม และความละเอียดอ่อนทางจิตใจ

ลำดับขั้นที่ 7 ความต้องการความสำเร็จ หรือความสมบูรณ์แบบในชีวิตร (self actualization needs) ขั้นนี้ถือว่าเป็นความต้องการสูงสุดแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะเกิดขึ้นนี้ได้ต้องปูพื้นฐานให้บุคคลได้ตอบสนองความต้องการของตนในลำดับขั้นที่ 1 เป็นลำดับมาจนถึงระดับสูง หรือสร้างความรู้สึกรู้สึก “พอ” ในความเป็นเขาเสียก่อน ซึ่งบุคคลประเภทนี้มักได้รับ ประสิทธิภาพสูงสุด คือได้รับประสิทธิภาพเข้มข้นบางประการด้วยตนเองจนตระหนักในสภาพความเป็นจริงแห่งชีวิต ซึ่งบางคนกล่าวว่าเข้าถึงปรัชญาชีวิต หรือสัจธรรมแห่งชีวิต

ความต้องการทั้ง 7 ลำดับขั้นคอนตามแนวคิดของมาสโลว์นั้น บุคคลจะกระทำการใดๆเพื่อสนองความต้องการลำดับแรกก่อน แล้วจึงดิ้นรนเพื่อสนองความต้องการถัดมาเป็นลำดับ ตัวอย่างพฤติกรรมของพนักงานในองค์กร เช่น ตราบโคที่ค่าแรงยังไม่พอกิน (ความต้องการขั้นที่ 1) หรือคนต้องเผชิญสถานการณ์เสี่ยงภัยในหน้าที่ (ความต้องการขั้นที่ 2) ในภาวะดังกล่าวพนักงานอาจยังไม่คำนึงถึงความรัก การยอมรับ การยกย่องและเกียรติยศชื่อเสียง (ความต้องการขั้นที่ 4) หรือจะยังไม่ดิ้นรนเพื่อใฝ่หาความรู้ ความดี ความงาม หรือความสมบูรณ์แบบส่วนตัว (ความต้องการขั้นที่ 5, 6 และ 7) จึงเห็นได้ว่าคนบางคนกระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ เพื่อให้ความต้องการทางกายได้รับตอบสนอง เช่น เพื่อให้ท้องหายใจ เพื่อสนองความต้องการทางเพศ หรือเพื่อสะสมเงินทองเอาไว้หอบอุ่นใจว่าต่อไปภายหน้าจะได้มีกินมีใช้

ภาคสรุป

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากนโยบายการสนับสนุนและโฆษณาประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้อย่างมหาศาล ให้กับประเทศ ปีหนึ่ง ๆ มีมูลค่านับแสนล้านบาท ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จะเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสร้างรายได้ และสร้างงานให้กับคนในประเทศ แต่ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังได้สร้างผลกระทบต่าง ๆ อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลกระทบที่ยากจะประเมินค่าได้ ชุมชนท้องถิ่นหลายๆชุมชน ต้องล่มสลายลงเมื่อทรัพยากรประจำท้องถิ่นอันมีค่าได้ถูกทำลายด้วยน้ำมือของบุคคลภายนอก

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้น และได้เริ่มให้ความสำคัญและหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในทิศทางที่จะเป็นการพัฒนา ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ ประกอบกับได้เกิดกระแส ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) ของโลกขึ้น คือ (1) กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (2) กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษารเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและ (3) กระแสการแสดงความต้องการพัฒนาคนโดยมีส่วนร่วมของประชาชนที่มาจากรากหญ้า จากพลังสามกระแสดังกล่าว จึงเกิดแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาระบบการจัดการและรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ขึ้นที่เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ในเขตพื้นที่ของตำบลสะเลียง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวผู้นำในชุมชนจึงได้มีการนำเสนอแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนขึ้นโดยมุ่งไปในพื้นที่ของ 4 หมู่บ้านได้แก่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุก และ บ้านแม่เกะเปียง

ภายใต้กรอบแนวคิดและปรัชญาของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ของการจะดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนอกเหนือ จากการมีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เพียงพอแล้ว การมี

ส่วนร่วมของชุมชนเป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนให้กิจกรรมการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนดำเนินไปได้

ดังนั้นในการศึกษานี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วม
ของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่
รอย บ้านห้วยส้มสุกและ บ้านแม่เกะเปียง ว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ทั้ง 7 ด้าน) หรือไม่โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเพื่อ
ใช้ศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นำไปเก็บ
ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการแบบการสุ่มหลายขั้นตอน (multistage random sampling)
จำนวนทั้งสิ้น 54 ครัวเรือนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างซึ่งจะเป็นตัวแทนของประชากรในพื้นที่
ทั้งหมด 209 ครัวเรือน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุก และบ้านแม่เกะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่ ตำบลสะลวง อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกพื้นที่การวิจัยใน 4 หมู่บ้านได้แก่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุกและบ้านแม่เกะเปียง เหตุผลที่เลือกสถานที่นี้เพื่อดำเนินการวิจัยคือ

1. บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุกและ บ้านแม่เกะเปียง เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวอยู่อย่างหลากหลาย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนท้องถิ่น และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ รวมไปถึงมีศาสนสถานที่มีชื่อเสียงอย่างวัดพระบาทสี่รอยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
2. ตำบลสะลวงมีศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน ที่มีเครือข่ายการทำงาน อย่างเข้มแข็งและสมาชิกขององค์กรมีความต้องการที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 หมู่บ้านได้แก่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุกและ บ้านแม่เกะเปียง เนื่องจากเป็นพื้นที่เป้าหมายในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยหน่วยของการวิเคราะห์ในการวิจัยคือครัวเรือนของราษฎรในพื้นที่ 4 หมู่บ้านได้แก่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุกและบ้านแม่เกะเปียง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 209 ครัวเรือนโดยแยกจำนวนครัวเรือนออกเป็นหมู่บ้านต่าง ๆ (ดังรายละเอียดในตาราง 2)

ตาราง 2 จำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านของพื้นที่เป้าหมาย

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
บ้านเมืองก๊ะ	44
บ้านพระบาทสี่รอย	41
บ้านห้วยส้มสุก	48
บ้านแม่ก๊ะเปียง	76
รวม	209

เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ทั้ง 4 หมู่บ้านดังกล่าวมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน (heterogeneity within group) ตามคุณลักษณะชนเผ่าซึ่งจะมีระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนถึงประเพณีและวัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันไป ฉะนั้นผู้วิจัยจึงจะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) โดยแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มๆตามคุณลักษณะของชนเผ่า ซึ่งสามารถจำแนกความแตกต่างของประชากรออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ (1) ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงและ (2) ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง และ (3) คนไทยพื้นราบ

ทั้งนี้หมู่บ้านแม่ก๊ะเปียงซึ่งประกอบไปด้วย ชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงและชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง จึงถูกรับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนอีก 3 หมู่บ้านได้แก่บ้านเมืองก๊ะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุก ประชากรเป็นคนไทยพื้นราบ และเนื่องจากคุณลักษณะของประชากรทั้ง 3 หมู่บ้านมีลักษณะคล้ายคลึงกัน (homogeneity between group) ผู้วิจัยจึงจับสลากเลือกมา 1 หมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนของคนไทยพื้นราบ และได้หมู่บ้าน พระบาทสี่รอย เป็นตัวแทน (ดังรายละเอียดในตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนในการเก็บข้อมูล

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
บ้านพระบาทสี่รอย	41
บ้านแม่ก๊ะเปียง (กะเหรี่ยง)	50
บ้านแม่ก๊ะเปียง (ม้ง)	26
รวม	117

แต่เนื่องจากจำนวนประชากรดังกล่าว มีจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงหาขนาดของตัวอย่าง จากตัวแทนหมู่บ้าน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดหาตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนประชากรทั้งหมดโดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$n = \frac{117}{1 + 117(0.10)^2} = 54$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะให้มีระดับนัยสำคัญเป็น (0.10)

ขั้นที่ 2 เนื่องจากแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือนไม่เท่ากัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสุ่ม ตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีสูตรการคำนวณตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละหมู่บ้านโดยใช้สูตร

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน

n_i = จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	จำนวนตัวอย่าง (ครัวเรือน)
บ้านพระบาทสี่รอย	41	19
บ้านแม่ก๊ะเปียง (กะเหรี่ยง)	50	23
บ้านแม่ก๊ะเปียง (ม้ง)	26	12
รวม	117	54

ขั้นที่ 3 เมื่อคำนวณจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านแล้ว ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับฉลาก โดยการจัดทำบัญชีรายชื่อตามเลขที่บ้าน แยกแต่ละหมู่บ้านแล้วจับฉลากขึ้นมาจนครบตามจำนวนที่ต้องการ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์กับหัวหน้าครอบครัวจนครบตามจำนวนบ้านที่ได้สุ่มไว้

ตัวแปรและการวัดตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการศึกษา และวิธีการวัดตัวแปรไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เพศ หมายถึง เพศชายหรือเพศหญิง ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงถึงความแตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูล

อายุ หมายถึง จำนวนปีของผู้ตอบแบบสอบถามตั้งแต่วันแรกเกิดจนถึงวันบันทึกข้อมูลถ้าเกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี

ศาสนา หมายถึง ความเชื่อถือในลัทธิคำสั่งสอน เช่น พุทธ คริสต์

สถานภาพการสมรส หมายถึง สถานภาพการครองคนเป็นโสด การมีครอบครัวหรือแต่งงานแล้ว หรืออยู่ในสถานภาพหย่าร้างของผู้ให้ข้อมูล

ระดับการศึกษา หมายถึง วุฒิภาวะด้านการศึกษาระดับสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาสูงสุด

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ที่ได้เป็นเงินสดของผู้ให้ข้อมูลเป็นรายได้เฉลี่ยตลอดปี

อาชีพหลัก หมายถึง การทำมาหากินกิจการงานที่ประกอบเพื่อเลี้ยงชีพ และครอบครัวเพื่อให้มีรายได้ที่มั่นคงแน่นอน

อาชีพรอง หมายถึง การทำมาหากินกิจการงานที่ประกอบเพื่อเลี้ยงชีพ และครอบครัวเพื่อเพิ่มรายได้จากอาชีพหลัก

ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน 7 กิจกรรม อันได้แก่ 1) การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ 2) การจัดบริการด้านพาหนะรับ-ส่ง 3) การจัดบริการด้านที่พัก 4) การจัดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม 5) การจัดบริการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น 6) การจัดบริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก ตามการวัดตัวแปรของอโนทัย เพียรคงชล (2540: 36) และ 7) การให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่า

ศึกษาธรรมชาติ โดยการวัดความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้สร้างข้อความ ให้ครอบคลุมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 7 ด้านและท้ายข้อความทุกข้อความ มีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบว่า “ต้องการมีส่วนร่วม” และ “ไม่ต้องการมีส่วนร่วม” แล้วนำคำตอบที่ได้มาวัดหาความต้องการโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละในแต่ละข้อคำถาม

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อนำไปสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย คำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วม ของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน 7 กิจกรรม อันได้แก่ 1) การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ 2) การจัดบริการด้านพาหนะรับ-ส่ง 3) การจัดบริการด้านที่พัก 4) การจัดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม 5) การจัดบริการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น 6) การจัดบริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึกและ 7) การให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

การทดสอบเครื่องมือ

1. การทดสอบความตรงของเนื้อหา (content of validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากแนวทางในการตรวจสอบเอกสาร แล้วนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาและตรวจสอบว่าแบบสอบถาม มีความสามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัดครบถ้วนเพียงใด และแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาเสนอแนะ ให้ถูกต้องสมบูรณ์

2. การทดสอบความเป็นปรนัย (objectivity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหาจากคณะกรรมการ นำไปทดสอบความเป็นปรนัยกับหัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่หมู่บ้านพระบาทสร้อย และหมู่บ้านแม่ก๊ะเปียง ที่ไม่ใช่อำเภอตัวอย่างจำนวน 18 คนเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับความแจ่มชัดของภาษาที่ใช้ในการถาม รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับระดับ

ของผู้ตอบ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536: 128) แล้วนำผลที่ได้กลับมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจริงกับตัวอย่าง

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการการมีส่วนร่วม
2. ประสานงานและนัดหมายกับผู้ใหญ่บ้านและประชาชนในพื้นที่เพื่อกำหนดวัน เวลาในการเก็บข้อมูล
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองตามวัน เวลา ที่ได้นัดหมายไว้จนครบตามจำนวนที่สุ่มตัวอย่างไว้
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลความหมาย และสรุปรายงานผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามเสร็จสิ้นตามที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้ง จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package of the Social Science : SPSS/PC) โดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ให้ข้อมูล
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของลักษณะบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้น 5 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือน
กันยายน พ.ศ. 2548

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุก และ บ้านแม่กะเปียงตำบลสะลวง อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนจำนวนทั้งสิ้น 54 ครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาผลการวิจัยและวิจารณ์เป็นส่วนเดียวกัน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและความเรียงเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุก และ บ้านแม่กะเปียง

ตอนที่ 2 ความต้องการมีส่วนร่วม ของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่กะเปียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล

เพศ

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.78) เป็นเพศชาย โดยมีเพศหญิงเพียงร้อยละ 22.22 เท่านั้น ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของสังคมไทยที่เพศชายมักจะเป็นหัวหน้าครอบครัว

อายุ

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุมากที่สุด 80 ปี น้อยที่สุด 26 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 45 ปี และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.37 สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 44.44) มีอายุในช่วง 40 - 49 ปี รองลงมาร้อยละ 22.22 มีอายุในช่วง 50- 59 ปี ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 18.52

มีอายุในช่วง 30 – 39 ลำดับถัดมาเป็นผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 7.41 มีอายุอยู่ในช่วง 29 ปีและน้อยกว่า และร้อยละ 5.56 มีอายุอยู่ในช่วง 60 – 69 ปี ส่วนช่วงอายุ 70 ปีและมากกว่ามีเพียงร้อยละ 1.85

สถานภาพสมรส

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมากถึงกว่าร้อยละ 92.60 เป็นผู้ที่สมรสแล้วส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นโสดมีเพียงร้อยละ 3.70 ซึ่งเท่ากันกับผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพหม้ายที่ร้อยละ 3.70

ศาสนา

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.11) นับถือศาสนาคริสต์และที่เหลืออีกร้อยละ 38.89 นับถือศาสนาพุทธ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าชาวไทยภูเขาส่วนมากจะนับถือศาสนาคริสต์ โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะนับถือศาสนาคริสต์ทั้งหมด ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคนไทยพื้นราบจะนับถือศาสนาพุทธทั้งหมดและผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าม้งจะมีการนับถือทั้ง 2 ศาสนา

ระดับการศึกษา

ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 46.30) จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 18.50 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 12.96 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับถัดมาร้อยละ 9.26 เป็นผู้ให้ข้อมูลที่ไม่จบชั้นประถม และร้อยละ 3.70 เป็นผู้ให้ข้อมูลที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ปริญญาตรี 1 คนและปริญญาโท 1 คน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงปัจจุบันทำงานให้กับมูลนิธิเกี่ยวกับศาสนาคริสต์แห่งหนึ่ง ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีกคนที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นข้าราชการบำนาญ อยู่ที่บ้านพระบาทสี่รอย) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.85 เป็นผู้ให้ข้อมูลที่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (n = 54)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	42	77.78
หญิง	12	22.22
อายุ		
29 ปีและน้อยกว่า	4	7.41
30 – 39 ปี	10	18.52
40 – 49 ปี	24	44.44
50 – 59 ปี	12	22.22
60 – 69 ปี	3	5.56
70 ปี และมากกว่า	1	1.85
	$\bar{X} = 44.87$	$SD = 10.37$
		$R = 26 - 80$
สถานภาพสมรส		
โสด	2	3.70
สมรส	50	92.60
หม้าย	2	3.70
ศาสนา		
พุทธ	21	38.89
คริสต์	33	61.11
ระดับการศึกษา		
ไม่จบชั้นประถมศึกษา	5	9.26
ระดับประถมศึกษาปีที่ 2	1	1.85
ระดับประถมศึกษาปีที่ 4	25	46.30

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ให้ข้อมูล (n = 54)	
	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษาปีที่ 6	10	18.50
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (มศ.3)	7	12.96
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	4	7.41
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	2	3.70

1.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

จำนวนที่ดินทำกิน

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.89) มีจำนวนที่ดินทำกินอยู่ในช่วง 10 – 19 ไร่ รองลงมาร้อยละ 29.63 มีที่ดินทำกิน 9 ไร่และน้อยกว่าและอีกร้อยละ 24.07 มีจำนวนที่ดินทำกินอยู่ในช่วง 20 – 29 ไร่ ส่วนที่เหลือเพียงร้อยละ 7.41 เท่านั้นที่มีจำนวนที่ดินทำกิน 30 ไร่และมากกว่า โดยมีจำนวนที่ดินทำกินของครอบครัวโดยเฉลี่ย 15.11 ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.80 และมีจำนวนที่ดินทำกินของครอบครัวสูงสุดที่ 50 ไร่ส่วนน้อยที่สุดอยู่ที่ 1 ไร่

สภาพการถือครองที่ดินของครอบครัว

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 94.44 มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของครอบครัวทั้งหมดมีเพียงร้อยละ 5.56 เท่านั้นที่ผู้ให้ข้อมูลมีการถือครองที่ดินแบบเป็นกรรมสิทธิ์บางส่วนและเช่าบางส่วน

อาชีพหลัก

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (ร้อยละ 88.89) ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรมรองลงมาร้อยละ 5.56 ประกอบอาชีพอื่น ๆ และร้อยละ 3.70 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนกลุ่มสุดท้ายเพียงร้อยละ 1.85 เท่านั้นของผู้ให้ข้อมูลที่มีอาชีพหลักในการค้าขาย

อาชีพรอง

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 42.59) มีอาชีพ รองรับจ้างทั่วไปและเกินกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 27.78) ไม่มีอาชีพรอง รองลงมาร้อยละ 16.67 มี อาชีพค้าขาย ลำดับถัดมาร้อยละ 11.11 ผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพเกษตรกรรม และที่เหลือร้อยละ 1.85 ทำงานปึกผ้าเป็นอาชีพเสริม

รายได้ต่อปี

ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สุทธิต่อปีมากที่สุด 200,000 บาท น้อยที่สุด 15,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 43,629.63 บาท และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 28,271.12 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.30) มีรายได้อยู่ระหว่าง 30,001 - 58,000 บาท รองลงมาร้อยละ 37.04 มีรายได้ 30,000 บาทและน้อยกว่า ถัดมาร้อยละ 11.11 เป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 58,001 - 86,000 บาท และที่ร้อยละ 3.70 มีรายได้อยู่ระหว่าง 86,001 - 114,000 บาท ส่วนผู้ให้ ข้อมูลที่มีรายได้มากกว่า 114,001 บาทมีเพียงร้อยละ 1.85 เท่านั้น

สาเหตุที่รายได้ต่อปีของผู้ให้ข้อมูล มีความแตกต่างกันมากเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่มี รายได้น้อยที่สุด ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และไม่มีอาชีพรองอื่นที่จะเสริมรายได้ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังเรียนไม่จบระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งต่างจากผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้สูงสุดที่จบ การศึกษาระดับปริญญาโท และในปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญและประกอบอาชีพรอง(อาชีพ เสริม)ด้านการเกษตรกรรม ดังนั้นรายได้ต่อปีทั้งจากเงินบำนาญและการเกษตรกรรมรวมกันจึงสูง กว่าผู้ให้ข้อมูลรายอื่น ๆ

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ผู้ให้ข้อมูล (n = 54)	
	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนที่ดินทำกิน		
9 ไร่และน้อยกว่า	16	29.63
10 – 19 ไร่	21	38.89
20 – 29 ไร่	13	24.07
30 ไร่และมากกว่า	4	7.41
$\bar{X} = 15.11$	SD = 9.80	R = 1 - 50

ตาราง 6 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ผู้ให้ข้อมูล (n = 54)	
	จำนวน	ร้อยละ
สภาพการถือครองที่ดินของครอบครัว		
เป็นกรรมสิทธิ์ของครอบครัวทั้งหมด	51	94.44
เป็นกรรมสิทธิ์ของครอบครัวและเช่าบางส่วน	3	5.56
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรวม	48	88.89
ค้าขาย	1	1.85
รับจ้างทั่วไป	2	3.70
อื่น ๆ (ข้าราชการบำนาญ, แม่บ้าน, ลูกจ้าง มูลนิธิเอกชน)	3	5.56
อาชีพรอง		
ไม่มี	15	27.78
เกษตรกรรวม	6	11.11
ค้าขาย	9	16.67
รับจ้างทั่วไป	23	42.59
อื่น ๆ (ปักผ้า)	1	1.85
รายได้สุทธิต่อปี		
30,000 บาทและน้อยกว่า	20	37.04
30,001 – 58,000 บาท	25	46.30
58,001 – 86,000 บาท	6	11.11
86,001 – 114,000 บาท	2	3.70
114,001 บาทและมากกว่า	1	1.85
X = 43,629.63 SD = 28,271.12 R = 15,000 – 200,000		

1.2 ลักษณะทางสังคมของผู้ให้ข้อมูล

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 13 คน น้อยที่สุด 1 คน โดยมีจำนวนสมาชิก ในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.57 ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (ร้อยละ 48.15) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 4 -6 คน รองลงมา ร้อยละ 31.48 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 - 3 คน ถัดมา ร้อยละ 12.96 เป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 7 - 9 คน และร้อยละ 7.41 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 10 คนขึ้นไป ทั้งนี้บางครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกมากกว่าค่าเฉลี่ยและเกินค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไปมาเนื่องจาก โดยส่วนใหญ่แล้ว ครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว จะเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าม้งซึ่งมักจะมีหลายครอบครัวอยู่ร่วมในชายคาเดียวกัน อันเป็นรูปแบบของครอบครัวแบบขยาย (โลกล้านนา, <http://www.lannaworld.com/nation/maew.htm>) ซึ่งมักจะพบได้ในครอบครัวของชาวม้ง

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม	ผู้ให้ข้อมูล (n = 54)	
	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 - 3 คน	17	31.48
4 - 6 คน	26	48.15
7 - 9 คน	7	12.96
10 คนและมากกว่า	4	7.41
รวม	54	100.00

$$\bar{X} = 4.89$$

$$SD = 2.57$$

$$R = 1 - 13$$

ตอนที่ 2 ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุ๊ก และ บ้านแม่เกะเปียง ตำบลตะตวง อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วม ของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความประสงค์หรือความปรารถนาของผู้ให้ข้อมูลที่จะเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 7 กิจกรรมได้แก่ การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ การจัดการด้านพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยว การจัดการด้านที่พัก การจัดการด้านอาหารและเครื่องดื่ม การจัดการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก และการให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยผู้วิจัย ได้สร้างข้อความ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมทั้ง 7 ด้านรวมทั้งสิ้นจำนวน 59 ข้อความดังรายละเอียดตามรายการกิจกรรมต่อไปนี้

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ	54	100.00	-	-
2. การจัดการด้านพาหนะรับ-ส่ง	37	68.52	17	31.48
3. การจัดการด้านที่พัก	52	96.30	2	3.70
4. การจัดการด้านอาหารและเครื่องดื่ม	53	98.15	1	1.85
5. การจัดการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น	51	94.44	3	5.56
6. การจัดการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก	53	98.15	1	1.85
7. การให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	45	83.33	9	16.67

2.1 การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ

ผลการวิจัยตามตาราง 8 เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดร้อยละ 100.00 ระบุว่าต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า ต้องการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ ผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความประสงค์ที่จะจัดตั้งกลุ่มมัคคุเทศก์ ผู้สื่อความหมายธรรมชาติ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น และ ต้องการร่วมสำรวจเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยว ร้อยละ 98.15 ต้องการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเป็นมัคคุเทศก์ที่ถูกต้อง และนำเอาความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในธรรมชาติที่ทราบมาเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว ตลอดจนต้องการร่วมกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวในท้องถิ่น นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลยังต้องการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเป็นมัคคุเทศก์และยินดีที่จะจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็นมัคคุเทศก์ให้แก่ท้องถิ่น และอีกร้อยละ 96.30 ต้องการร่วมกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การนำเที่ยวในท้องถิ่น และร่วมกำหนดอัตราค่าบริการการเป็นมัคคุเทศก์ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย แต่มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 3.70 ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การนำเที่ยวในท้องถิ่น และร่วมกำหนดอัตราค่าบริการการเป็นมัคคุเทศก์ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และร้อยละ 1.85 ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในประเด็น ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเป็นมัคคุเทศก์ที่ถูกต้อง นำเอาความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในธรรมชาติที่ทราบมาเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว ร่วมกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวในท้องถิ่น ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเป็นมัคคุเทศก์ และการจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็นมัคคุเทศก์ให้แก่ท้องถิ่น

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากต้องการมีส่วนร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการที่จะจัดตั้งกลุ่มมัคคุเทศก์ผู้สื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น และร่วมสำรวจเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังมีความต้องการได้รับการฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ เพื่อนำเอาความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในธรรมชาติ เผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ รวมถึงความต้องการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการให้บริการซึ่งจะมีการจัดสรรผลประโยชน์ส่วนหนึ่งให้แก่ท้องถิ่น จากราคาค่าบริการที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายภายใต้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นมาโดยส่วนรวม

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม (n = 54)			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดตั้งกลุ่มมัคคุเทศก์ผู้สื่อความหมาย ธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของท่าน	54	100.00	-	-
2. เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเป็น มัคคุเทศก์ที่ถูกต้อง	53	98.15	1	1.85
3. นำเอาความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใน ธรรมชาติที่ท่านทราบเผยแพร่ให้แก่ นักท่องเที่ยว	53	98.15	1	1.85
4. ร่วมสำรวจเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อ รองรับนักท่องเที่ยว	54	100.00	-	-
5. ร่วมกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวในท้องถิ่น	53	98.15	1	1.85
6. ร่วมกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การนำเที่ยวใน ท้องถิ่น	52	96.30	2	3.70
7. ร่วมกำหนดอัตราค่าบริการการเป็น มัคคุเทศก์ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	52	96.30	2	3.70
8. ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเป็น มัคคุเทศก์	53	98.15	1	1.85
9. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็น มัคคุเทศก์ฯ ให้แก่ท้องถิ่น	53	98.15	1	1.85

2.2 การจัดบริการพาหนะรับ - ส่งนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยในตาราง 8 เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นใน
การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 68.52 ตอบว่าต้องการมีส่วนร่วม
และร้อยละ 31.48 ตอบว่าไม่ต้องการมีส่วนร่วม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ตอบว่า ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดบริการพาหนะรับ – ส่งนักท่องเที่ยว นั้น ผลการวิจัยในตาราง 10 เกี่ยวกับความต้องการในการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดบริการพาหนะรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) ต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการพาหนะรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวในท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 97.30 ต้องการร่วมพัฒนาเส้นทางรถท่องเที่ยวในท้องถิ่น และร่วมกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การใช้บริการรถรับ-ส่ง ในท้องถิ่น ตลอดจนจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการ พาหนะ รับ-ส่ง ให้แก่ท้องถิ่น และอีกร้อยละ 94.59 ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอัตราค่าบริการรับ-ส่ง ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 91.89 ต้องการร่วมกำหนดเส้นทางรถท่องเที่ยวและจุดรับส่ง นักท่องเที่ยว แต่มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 8.11 ยืนยันว่าไม่ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดเส้นทางรถท่องเที่ยวและจุดรับส่ง นักท่องเที่ยว และร้อยละ 5.41 ไม่ต้องการมีส่วนร่วมกำหนดอัตราค่าบริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยว

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดบริการพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม (n = 37)			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการพาหนะรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน	37	100.00	-	-
2. ร่วมกำหนดเส้นทางรถท่องเที่ยวและจุดรับส่ง นักท่องเที่ยว	34	91.89	3	8.11
3. ร่วมพัฒนาเส้นทางรถท่องเที่ยวในท้องถิ่น	36	97.30	1	2.70
4. ร่วมกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การใช้บริการรถรับ-ส่ง ในท้องถิ่น	36	97.30	1	2.70
5. ร่วมกำหนดอัตราค่าบริการรับ-ส่ง ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	35	94.59	2	5.41
6. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการ พาหนะ รับ-ส่ง ให้แก่ท้องถิ่น	36	97.30	1	2.70

สำหรับผู้ให้ข้อมูลส่วนที่ตอบว่า ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดบริการพาหนะรับ – ส่งนักท่องเที่ยว นั้น ผลการวิจัยในตารางภาคผนวก 1 เกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการจัดบริการพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยว คือ ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูล ไม่มียานพาหนะเป็นของตัวเอง

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่งต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการจัดบริการพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้ให้ข้อมูล มีความต้องการที่จะจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมา มีความต้องการร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ และยังต้องการให้มีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวและจุดรับส่งที่เหมาะสม และท้ายที่สุดผู้ให้ข้อมูลมีความประสงค์ที่จะจัดสรรผลประโยชน์ส่วนหนึ่งที่ได้จากการให้บริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวให้แก่ท้องถิ่น

2.3 การจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยในตาราง 8 เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 96.30 รายงานว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว และร้อยละ 3.70 รายงานว่าไม่ต้องการมีส่วนร่วม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่า ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว นั้น ผลการวิจัยในตาราง 11 เกี่ยวกับความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) ต้องการจัดบริเวณที่พักให้อุณหภูมิเหมาะสม รองลงมา ร้อยละ 96.15 ระบุว่าต้องการช่วยกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณที่พักและแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 94.23 ต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการด้านที่พักในท้องถิ่น และต้องการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการให้บริการที่พักตลอดจนต้องการร่วมกำหนดอัตราค่าที่พักที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และต้องการจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนที่ได้จากการให้บริการที่พักให้แก่ท้องถิ่น ร้อยละ 92.31 ระบุว่า ต้องการจัดสร้างที่พักให้นักท่องเที่ยวด้วยวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น อีกร้อยละ 80.77 ต้องการจัดพื้นที่บางส่วนของบ้านเพื่อเป็นที่พักให้นักท่องเที่ยว และส่วนที่ต้องการจัดสร้างสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะและแยกออกจากบ้านอย่างเป็นทางการมีผู้ร้อยละ 75.00 แต่ขณะเดียวกันมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 25.00 ไม่ต้องการจัดสร้างสถานที่ รองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะและแยกออกจากบ้าน อย่างเป็นทางการ อีกร้อยละ 19.23 ไม่ต้องการ จัดพื้นที่บางส่วนของบ้าน เพื่อให้เป็นที่พัก ให้นักท่องเที่ยว

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม (n = 52)			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการด้านที่พักในท้องถิ่น	49	94.23	3	5.77
2. จัดพื้นที่บางส่วนของบ้านท่าน เพื่อเป็นที่พักให้นักท่องเที่ยว	42	80.77	10	19.23
3. จัดสร้างสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ และ แยกออกจากบ้านท่านอย่างเป็นสัดส่วน	39	75.00	13	25.00
4. จัดสร้างที่พักให้นักท่องเที่ยวด้วยวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น	48	92.31	4	7.69
5. จัดบริเวณที่พักของนักท่องเที่ยวให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ	52	100.000	-	-
6. ช่วยกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณที่พัก	50	96.15	2	3.85
7. ช่วยกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	50	96.15	2	3.85
8. ร่วมกำหนดอัตราค่าที่พักที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	49	94.23	3	5.77
9. ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการให้บริการที่พัก	49	94.23	3	5.77
10. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการที่พักให้แก่ท้องถิ่น	49	94.23	3	5.77

สำหรับผู้ให้ข้อมูลบางส่วนที่ระบุว่า ไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในการจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว จากผลการวิจัยในตารางภาคผนวก 1 เกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว เนื่องมาจากบ้านของผู้ให้ข้อมูลมีขนาดเล็กและคับแคบไม่เหมาะแก่การให้บริการ

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดบริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว โดยความต้องการของผู้ให้ข้อมูลที่เห็นพ้องกันมากที่สุดคือการจัดที่พัก ให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ ที่เน้นถึงการช่วยกำจัดขยะมูลฝอย ในบริเวณที่พักและแหล่งท่องเที่ยว ตามด้วยความต้องการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งราคาค่าที่พักต้องกำหนดไว้อย่างเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายผ่านการพิจารณาของกลุ่มผู้ให้บริการด้านที่พักที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการจัดตั้งขึ้น โดยมุ่งให้นักท่องเที่ยวได้อาศัยในที่พักที่สร้างจากวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นทั้งในรูปแบบพักรวมกับผู้ให้ข้อมูลในบ้านและจัดสร้างแยกออกมาให้นักท่องเที่ยวได้พักอย่างเป็นสัดส่วน

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่ม

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม (n = 53)			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม	51	96.23	2	3.77
2. ให้บริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น บางประเภทแก่นักท่องเที่ยว	52	98.11	1	1.89
3. ใช้วัสดุที่สะดวกในการให้บริการเช่น โฟม พลาสติก ในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม แก่นักท่องเที่ยว	16	30.19	37	69.81
4. ให้นักท่องเที่ยวใช้ภาชนะใส่อาหารที่ทำมาจาก ธรรมชาติ เช่นใบตองกล้วย	52	98.11	1	1.89
5. ประงอาหารให้มีคุณภาพ สด สะอาด ถูกสุขลักษณะ แก่นักท่องเที่ยว	52	98.11	1	1.89
6. ให้งานภายนอกเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับ การให้บริการอาหารและเครื่องดื่มอย่างถูกวิธี	51	96.23	2	3.77
7. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้ บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มให้ท้องถิ่น	50	94.34	3	5.66

2.4 การบริการอาหารและเครื่องดื่ม

ผลการวิจัยในตาราง 8 เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 98.15 รายงานว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม และร้อยละ 1.85 รายงานว่าไม่ต้องการมีส่วนร่วม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่า ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การบริการอาหารและเครื่องดื่มนั้น ผลการวิจัยในตาราง 12 เกี่ยวกับความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่ม พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.11) ให้ข้อมูลว่าต้องการให้บริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นบางประเภทแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงให้นักท่องเที่ยวใช้ภาชนะใส่อาหารที่ทำมาจากธรรมชาติ เช่นใบตองกล้วย และปรุงอาหารให้มีคุณภาพ สด สะอาด ถูกสุขลักษณะแก่นักท่องเที่ยว รองลงมาร้อยละ 96.23 ต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม และอยากให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มอย่างถูกวิธี ลำดับถัดมาร้อยละ 94.34 ต้องการจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มให้ท้องถิ่น และร้อยละ 30.19 ผู้ให้ข้อมูลต้องการใช้วัสดุที่สะดวกในการให้บริการเช่น โฟม พลาสติก ในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว แต่มีผู้ให้ข้อมูลอยู่ร้อยละ 69.81 ที่ไม่ต้องการให้ใช้วัสดุที่สะดวกในการให้บริการเช่น โฟม พลาสติก ในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวและอีกร้อยละ 5.56 ไม่ต้องการจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มให้ท้องถิ่น

สำหรับผู้ให้ข้อมูลบางส่วนที่ระบุว่า ไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม จากผลการวิจัยในตารางภาคผนวก 1 เกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการบริการอาหารและเครื่องดื่มเนื่องจาก ไม่มีความรู้ในด้านนี้มาก่อน

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ต้องการมีส่วนร่วมในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งความต้องการของผู้ให้ข้อมูลที่เห็นร่วมกันมากที่สุดคือต้องการให้บริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นบางประเภทที่ปรุงอาหารให้มีคุณภาพ สด สะอาด ถูกสุขลักษณะแก่นักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ภาชนะที่ทำมาจากธรรมชาติเช่นใบตองใส่อาหารรับประทาน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล ยังมีความต้องการให้หน่วยงานภายนอก เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มอย่างถูกวิธี ให้แก่กลุ่มผู้ให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้ยังยินดีที่จะจัดสรรผลประโยชน์ส่วนหนึ่ง ให้คืนสู่ท้องถิ่น และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ต้องการใช้วัสดุประเภทโฟมพลาสติกให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการ
ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการแสดงผลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม (n = 51)			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดตั้งกลุ่มการแสดงประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น	50	98.04	1	1.96
2. นำการแสดงประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม	51	100.00	-	-
3. เป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม	35	68.63	16	31.37
4. ให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม	47	92.16	4	7.84
5. จัดสร้างสถานที่สำหรับใช้ในการแสดง	49	96.08	2	3.92
6. ร่วมวางแผนการจัดการแสดงต่างๆ	51	100.00	-	-
7. ร่วมกำหนดอัตราการชมการแสดงต่างๆ	46	90.20	5	9.80
8. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการแสดงประเพณีและวัฒนธรรม ให้แก่ท้องถิ่น	50	98.04	1	1.96

2.5 การแสดงผลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

ผลการวิจัยในตาราง 8 เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 94.44 รายงานว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นและร้อยละ 5.56 รายงานว่าไม่ต้องการมีส่วนร่วม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแสดงผลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการวิจัยในตาราง 13เกี่ยวกับความต้องการ ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการแสดงผลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) ต้องการ นำการแสดงประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น มาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม รองลงมาร้อยละ 98.04 ต้องการจัดตั้งกลุ่มการแสดงประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น

และจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการแสดงประเพณีและวัฒนธรรม ให้แก่ท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 96.08 ต้องการจัดสร้างสถานที่สำหรับใช้ในการแสดง ถัดมาอีกร้อยละ 92.16 ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม และมีอยู่ 90.20 ที่ต้องการร่วมกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการแสดงต่างๆ และกลุ่มสุดท้าย ร้อยละ 68.63 ต้องการเป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม แต่มีผู้ให้ข้อมูลอยู่ร้อยละ 31.37 ที่ไม่ต้องการเป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม อีกร้อยละ 9.80 ไม่ต้องการร่วมกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการแสดงต่าง ๆ และร้อยละ 7.84 ไม่ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลบางส่วนที่ระบุว่า ไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จากผลการวิจัยในตารางภาคผนวก 1 เกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเนื่องจาก เชื่อว่าไม่มีประเพณีหลงเหลืออยู่แล้ว

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งความต้องการของผู้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันมากที่สุดคือการนำการแสดงประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม ภายใต้การดำเนินการ ของกลุ่มการแสดงประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น ที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการจัดตั้งขึ้นซึ่งทางกลุ่มมีความประสงค์ที่จะจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการแสดงประเพณีและวัฒนธรรม ให้แก่ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังต้องการร่วมกันจัดสร้างสถานที่สำหรับใช้ในการแสดง เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ร่วมในการแสดง รองลงมาคือผู้ให้ข้อมูลเอง ที่จะร่วมแสดงให้นักท่องเที่ยวได้ชม และการกำหนดอัตราในการเข้าชมการแสดงเป็นความต้องการลำดับสุดท้ายของผู้ให้ข้อมูล

2.6 การจำหน่ายของที่ระลึก

ผลการวิจัยในตาราง 8 เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 98.15 รายงานว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจำหน่ายของที่ระลึกและร้อยละ 1.85 รายงานว่าไม่ต้องการมีส่วนร่วม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่า ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจำหน่ายของที่ระลึก ผลการวิจัยในตาราง 14เกี่ยวกับความต้องการ ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจำหน่ายของที่ระลึกพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความต้องการที่สอดคล้องกันคือ ต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ต้องการผลิตสินค้าเพื่อมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว และต้องการสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อนำมา

คัดแปลงเป็นสินค้า - ของที่ระลึก เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลยังมีความ

ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ระลึกจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ และต้องการจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการจำหน่ายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวให้แก่ท้องถิ่น และร้อยละ 84.91 ผู้ให้ข้อมูลต้องการจัดสร้างสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าที่ระลึก แต่ขณะเดียวกันก็มีผู้ให้ข้อมูลอยู่ร้อยละ 15.09 ที่ไม่ต้องการจัดสร้างสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

สำหรับผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อยที่ระบุว่า ไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการจำหน่ายของที่ระลึก จากผลการวิจัยในตารางภาคผนวก 1 เกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจำหน่ายของที่ระลึก พบว่าที่ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการจำหน่ายของที่ระลึกเนื่องมาจากเหตุผล ไม่มีเวลาเพียงพอเพราะต้องใช้เวลาที่มีในการทำงานประจำ

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจำหน่ายของที่ระลึก

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม (n = 53)			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	53	100.00	-	-
2. ผลิตสินค้าเพื่อมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	53	100.00	-	-
3. สำรวจทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อนำมาคัดแปลงเป็นสินค้า - ของที่ระลึก เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว	53	100.00	-	-
4. จัดสร้างสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	45	84.91	8	15.09
5. เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ระลึกจากหน่วยงานราชการต่างๆ	53	100.00	-	-
6. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการจำหน่ายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวให้แก่ท้องถิ่น	53	100.00	-	-

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจำหน่ายของที่ระลึก ซึ่งความต้องการของผู้ให้ข้อมูลที่เห็นสอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์คือ ทั้งหมดต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก และสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อนำมาคิดแปลงเป็นสินค้า - ของที่ระลึก เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวซึ่งทั้งหมดต้องการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้า ที่ระลึกจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้มาผลิตสินค้า เพื่อมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมนี้ ผู้ให้ข้อมูลประสงค์ที่จะจัดสรรรายได้บางส่วนที่ได้จากการจำหน่ายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวแบ่งให้แก่ท้องถิ่น

2.7 การเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

ผลการวิจัยในตาราง 8 เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 83.33 รายงานว่ามีความต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเป็นลูกหาบ แก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และร้อยละ 16.67 รายงานว่าไม่ต้องการมีส่วนร่วม

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่า ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ผลการวิจัยในตาราง 15 เกี่ยวกับความต้องการ ในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความต้องการที่จะจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติให้แก่ท้องถิ่น รองลงมาร้อยละ 97.78 ผู้ให้ข้อมูลต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ นอกจากนี้ยังต้องการร่วมวางแผนกำหนดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และร่วมกำหนดอัตราค่าค่าบริการเป็นลูกหาบ มีผู้ให้ข้อมูลอยู่ร้อยละ 86.67 ที่ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และร้อยละ 84.44 ต้องการเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดิน ป่าศึกษาธรรมชาติ แต่ก็มีผู้ให้ข้อมูลอยู่ร้อยละ 15.56 ไม่ต้องการเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และอีกร้อยละ 13.33 ก็ไม่ต้องการให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และมีอยู่ร้อยละ 2.22 ไม่ต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ และรวมไปถึงการไม่ต้องการร่วมวางแผนกำหนดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และที่ร้อยละ 2.22 เท่ากันผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการร่วมกำหนดอัตราค่าบริการเป็นลูกหาบ

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามความต้องการในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความต้องการในการมีส่วนร่วม (n = 45)			
	ต้องการ		ไม่ต้องการ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ	44	97.78	1	2.22
2. เป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	38	84.44	7	15.56
3. ให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	39	86.67	6	13.33
4. ร่วมวางแผนกำหนดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	44	97.78	1	2.22
5. ร่วมกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ	44	97.78	1	2.22
6. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติให้แก่ท้องถิ่น	45	100.00	-	-

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และทั้งหมดต่างให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่าต่างต้องการจัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติให้แก่ท้องถิ่น ผ่านการจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการเป็นลูกหาบของท้องถิ่นซึ่งร่วมกันวางแผนกำหนดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และกำหนดอัตราค่าจ้างผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยินดีที่จะให้สมาชิกในครอบครัว เข้าไปเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ ให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูล ก็ยินดีที่จะเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ ให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติด้วยตัวเองไม่ต่างจากความต้องการให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุก และ บ้านแม่เกะเปียง
2. เพื่อศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่เกะเปียง

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่เกะเปียง จำนวน 54 คนโดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงในเนื้อหา (content validity) โดยยึดถือความสอดคล้องตามหลักการ โดยเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปทดสอบความเป็นปรนัย (objectivity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหาจากคณะกรรมการ นำไปทดสอบความเป็นปรนัยกับหัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่หมู่บ้านพระบาทสี่รอย และหมู่บ้านแม่เกะเปียง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คนเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับความแจ่มชัดของภาษาที่ใช้ในการถาม รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ผลจากการทดสอบพบว่าผู้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเข้าใจในข้อคำถามเป็นอย่างดี แสดงว่าแบบสอบถามมีความเป็นปรนัย สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ ถอดรหัส จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ย 45 ปี อายุมากที่ สุด 80 ปี น้อยที่สุด 26 ปี และส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา

เผ่ากะเหรี่ยง รองลงมาเป็นคนไทยพื้นราบ และชาวไทยภูเขาเผ่าม้งตามลำดับ โดยที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์และที่เหลือนับถือศาสนาพุทธ และผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีที่ดินทำกินอยู่ในช่วง 10 – 19 ไร่ และร้อยละเกือบทั้งหมดจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักด้านเกษตรกรรม และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง และผู้ให้ข้อมูลมีรายได้สุทธิต่อปีโดยเฉลี่ยที่ 43,629.63 บาท และผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 5 คน จำนวนมากที่สุดที่ 13 คน และน้อยที่สุด 1 คน

ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 7 ด้านโดยส่วนใหญ่ต้องการให้มีการดำเนินการในรูปแบบเป็นกลุ่มร่วมกันและยังต้องการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบการในกิจกรรมต่างๆให้แก่ท้องถิ่นทั้ง 7 กิจกรรมดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (ร้อยละ 100.00) มีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้โดยเฉพาะความต้องการที่จะจัดตั้งกลุ่มมัคคุเทศก์-ผู้สื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น และ ต้องการร่วมในการสำรวจเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2. การจัดการบริการด้านพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 68.52 มีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ โดยเฉพาะผู้ให้ข้อมูลที่มียานพาหนะเป็นของตัวเองโดยผู้ให้ข้อมูลต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการพาหนะรับ-ส่งนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น และต้องการร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในท้องถิ่น

3. การจัดการบริการด้านที่พัก ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 96.30 มีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ โดยผู้ให้ข้อมูลต้องการจัดบริเวณที่พักให้ถูกและช่วยกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณที่พักและแหล่งท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลยังมีความต้องการให้บริการที่พักทั้งแบบจัดพื้นที่บางส่วนของบ้านและจัดสร้างสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะเพื่อเป็นที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว

4. การจัดการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 98.15 มีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ โดยผู้ให้ข้อมูลต้องการให้บริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว และต้องการให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มอย่างถูกวิธี

5. การจัดการบริการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 94.44 มีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ ผู้ให้ข้อมูลต้องการนำการแสดงประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวและต้องการจัดตั้งกลุ่มการแสดงขึ้นในท้องถิ่น

6. การจัดการบริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 98.15 รายงานว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการที่สอดคล้องกันคือ 1) ต้องการจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก 2) ต้องการผลิตสินค้าเพื่อมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวและ 3) ต้องการสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อนำมาคิดแปรรูปเป็นสินค้า-ของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

7. การให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 83.33 รายงานว่ามีความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการที่จะจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการเป็นลูกหาบและยังต้องการร่วมวางแผนกำหนดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และร่วมกำหนดอัตราค่าการให้บริการเป็นลูกหาบ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มสุกและบ้านแม่เกะเปียงตำบลสะดาง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 7 ด้าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชนทั้งระดับหมู่บ้านและระดับตำบล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชนระดับหมู่บ้าน

1. ผู้นำชุมชนในหมู่บ้านทั้ง 4 หมู่บ้านเช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ฯลฯ ควรจัดระดมความคิด-ทำประชาพิจารณ์ในระดับหมู่บ้านเพื่อหา จุดอ่อน – จุดแข็ง - โอกาสและอุปสรรค (SWOT) ของหมู่บ้านว่า ภายในชุมชนของคนมีทรัพยากรอะไรบ้างที่จะสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

2. หามติร่วมของสมาชิกในชุมชนว่า ชุมชนของตนเอง มีขีดความสามารถที่จะดำเนินการในกิจกรรมใดได้บ้าง (จาก 7 กิจกรรม) เพื่อจะมุ่งพัฒนาในกิจกรรมด้านนั้น ๆ ในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชนระดับตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลสะทึงควรดำเนินการดังนี้

1. จัดสรรงบประมาณให้สมาชิกในชุมชน สนับสนุนในการศึกษาดูงานในชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแม่แบบในการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่น

2. รวบรวมข้อมูลในระดับหมู่บ้าน ที่ผู้นำชุมชนจัดทำขึ้น เพื่อจัดทำเป็นภาพรวมของตำบลว่า ตำบลมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านใดบ้าง เพื่อนำมาประกอบในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่นต่อไป

3. ประสานงานขอความร่วมมือด้านวิชาการ จากหน่วยงานที่มีขีดความสามารถและประสบการณ์ด้านการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาร่วมวางแผนดำเนินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่นเช่น

3.1 คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยขอสนับสนุนด้านบุคลากรและด้านวิชาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่น เช่น การจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การเตรียมพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

3.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานเขตภาคเหนือ) โดยขอสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มาทำงานร่วมกับคนในชุมชนเพื่อดำเนินการสร้างพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้จริงในอนาคตอันใกล้

3.3 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว.สำนักงานภาค) โดยขอสนับสนุนเงินทุนให้นักวิจัยท้องถิ่น ได้ศึกษาวิจัยโครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อนำเอาผลที่ได้มาใช้จริงในพื้นที่

2. ควรศึกษาหาข้อมูลจากผู้ที่มาท่องเที่ยวที่วัดพระบาทสี่รอย ในเรื่องความต้องการในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้กลับมาเที่ยวในชุมชนในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2542. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ECOTOURISM. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมและเผยแพร่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง (มหาชน).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.environnet.in.th/kids/evdb/travel/travel01.html> (20 มีนาคม 2548).
- คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. น.ป.ป. “จิตวิทยาอุตสาหกรรม” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://dit.dru.ac.th/home/023/psychology/chap5.html> (27 มีนาคม 2548).
- ณรงค์ ฅ เชียงใหม่. 2545. “การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. วารสารรัฐนิธ. 23, 2-3 (พฤษภาคม – ธันวาคม 2545): 1-7 .
- นำชัย ทนุผล. 2538. “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์:ทำไม และอะไร”. วารสารส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. 7, 3 (พฤษภาคม – สิงหาคม):21-27.
- _____. 2542. จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : แนวคิดและวิธีการ. เชียงใหม่: สาขาวิชาพัฒนาการท่องเที่ยว คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- _____. 2544. “การพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่”. แม่โจ้ปริทัศน์. 2, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์): 85-95.
- ปรีชา แดงโรจน์. 2544. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ไฟว์ แอนด์ ไฟว์ พริ้นติ้งจำกัด.
- ฝ่ายวิจัย ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. 2545. “ภาครัฐกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว” [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.geocities.com/ekonomiz/other/krungsri2002nov12.htm> (20 มีนาคม 2548).
- เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. 2544. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่า : กรอบคิด ข้อจำกัด และการวิเคราะห์ทางเลือก” . [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.thaico.net/b_pnews/tcf_Participation.htm (20 มีนาคม 2548)
- พจนา สวนศรี. 2546. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2536. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรี สีโรต. 2546. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิปริญญาโทนักบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เขาวนาถ บางศรี. ม.ป.ป. “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.rits.ac.th/service/management/E-learning_ANN/ (27 มีนาคม 2548).
- ยศ สันตสมบัติ. 2540. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.seub.ksc.net/News/dec-42/kt-131242-1.htm> (20 มีนาคม 2548).
- _____. 2546. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร**. เชียงใหม่: วิทอินดีไซด์ จำกัด.
- โลกล้านนา. 2548 . “ชนเผ่าในล้านนา : แม้ว”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.lannaworld.com/nation/maew.htm> (2 กันยายน 2548).
- สินธุ์ สโรบล. 2546 . **การท่องเที่ยวโดยชุมชน : แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ**. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อโนทัย เพียรคงชล. 2540. **ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง**. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อัจฉรา รักยุติธรรม. 2542. **3 ทศวรรษป่าชุมชนท่ามกลางความสับสนของสังคมไทย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตารางภาคผนวก

ตารางภาคผนวก 1 จำนวนผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามเหตุผลที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เหตุผลที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน (คน)
1. การเป็นมัคคุเทศก์ ผู้สื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม	0
2. การจัดบริการด้านพาหนะรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว	
2.1 ไม่มียานพาหนะเป็นของตัวเอง	17
3. การให้บริการด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว	
3.1 บ้านหลังเล็กมีพื้นที่คับแคบ	2
4. การให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม	
4.1 ไม่มีความรู้ในด้านนี้มาก่อน	1
5. การให้บริการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น	
5.1 ไม่มีประเพณีหลงเหลืออยู่แล้ว	3
6. การให้บริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก	
6.1 ไม่มีเวลาเพียงพอ	1
7. การให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	
7.1 เดินไม่ไหวเพราะสุขภาพไม่เอื้ออำนวย	5
7.2 อายุมากแล้ว	2
7.3 ไม่กล้าทำเพราะเป็นผู้หญิงและกลัวเกิดอันตราย	2

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในพื้นที่ บ้านเมืองเกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุ๊ก และ บ้านแม่กะเปียง
ตำบลสะดวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริงจากท่านในครั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปใช้ประโยชน์
ในงานวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ของการค้นคว้าอิสระ ระดับปริญญาโท สาขาบริหารการพัฒน
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

เลขที่แบบสอบถาม.....

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้เป็นการสอบถาม ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการ
ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการ
ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓)ลงในวงเล็บหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุปี

3. สถานภาพสมรส

☐ 1. โสด

☐ 2. สมรส

☐ 3. หย่าร้าง

☐ 4. หม้าย

4. ศาสนา

☐ 1. พุทธ

☐ 2. คริสต์

☐ 3. อื่นๆ โปรดระบุ

5. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โปรดระบุ
- ☐ 2. ระดับประถมศึกษาปีที่ 4
- ☐ 3. ระดับประถมศึกษาปีที่ 6
- ☐ 4. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ☐ 5. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- ☐ 6. สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรดระบุ

6. บุคคลที่อาศัยและร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวเดียวกันรวมทั้งตัวท่านเองมีจำนวน.....คน

7. ปัจจุบันครอบครัวท่านมีที่ดินทำกินทั้งหมดประมาณ.....ไร่

8. สภาพการถือครองที่ดินของครอบครัวท่านในปัจจุบัน

- ☐ 1. เป็นกรรมสิทธิ์ของครอบครัวทั้งหมด
- ☐ 2. เป็นกรรมสิทธิ์ของครอบครัวบางส่วนและเช่าบางส่วน
- ☐ 3. เช่าทั้งหมด

9. อาชีพหลัก (อาชีพที่ใช้เวลาปฏิบัติงานมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นประจำ)

- ☐ 1. เกษตรกรรม
- ☐ 2. ค้าขาย
- ☐ 3. รับจ้างทั่วไป
- ☐ 4. รับราชการ
- ☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ

10. อาชีพรอง (อาชีพที่ใช้เวลาปฏิบัติงานเป็นครั้งคราวของการใช้เวลาการปฏิบัติงานไม่ถึงครึ่งหนึ่งของเวลาปฏิบัติงานทั้งหมด)

- ☐ 1. เกษตรกรรม
- ☐ 2. ค้าขาย
- ☐ 3. รับจ้างทั่วไป
- ☐ 4. อื่นๆ โปรดระบุ

11. รายได้สุทธิของครอบครัวผู้ให้ข้อมูลในรอบปีที่ผ่านมา(2547) บาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ พื้นที่บ้านเมืองกะ บ้านพระบาทสี่รอย บ้านห้วยส้มตุกและ บ้านแม่กะเปียง ตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงใน [] และช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับระดับความต้องการของท่านในการร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ถ้าหากมีการจัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่นของท่าน ท่านต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้หรือไม่

1.การเป็นมัคคุเทศก์ ผู้สื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรม

[] ต้องการ (ให้ผู้สัมภาษณ์ถามต่อในประเด็นย่อยต่อไป)

[] ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ข้อความต้องการมีส่วนร่วม	ความต้องการมีส่วนร่วม	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. จัดตั้งกลุ่มมัคคุเทศก์ผู้สื่อความหมายธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่นของท่าน		
2. เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเป็นมัคคุเทศก์ที่ถูกต้อง		
3. นำเอาความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในธรรมชาติที่ท่านทราบ เผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว		
4. ร่วมสำรวจเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว		
5. ร่วมกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวในท้องถิ่น		
6. ร่วมกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การนำเที่ยวในท้องถิ่น		
7. ร่วมกำหนดอัตราค่าบริการการเป็นมัคคุเทศก์ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย		
8. ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการเป็นมัคคุเทศก์		
9. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็นมัคคุเทศก์ฯ ให้แก่ท้องถิ่น		

2.การจัดบริการด้านพาหนะรับ-ส่ง นักท่องเที่ยว

[] ต้องการ (ให้ผู้สัมภาษณ์ถามต่อในประเด็นย่อยต่อไป)

[] ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ข้อความต้องการมีส่วนร่วม	ความต้องการมีส่วนร่วม	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการพาหนะรับ-ส่ง นักท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน		
2. ร่วมกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวและจุดรับส่ง นักท่องเที่ยว		
3. ร่วมพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน		
4. ร่วมกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์การให้บริการรถรับ-ส่ง ในท้องถิ่น		
5. ร่วมกำหนดอัตราค่าบริการรับ-ส่ง ที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย		
6. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการ พาหนะ รับ-ส่ง ให้แก่ท้องถิ่น		

3. การให้บริการด้านที่พักแก่นักท่องเที่ยว

[] ต้องการ (ให้ผู้สัมภาษณ์ถามต่อในประเด็นย่อยต่อไป)

[] ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ข้อความต้องการมีส่วนร่วม	ความต้องการมีส่วนร่วม	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการด้านที่พักในท้องถิ่น		
2. จัดพื้นที่บางส่วนของบ้านท่าน เพื่อเป็นที่พัก ให้แก่นักท่องเที่ยว		
3. จัดสร้างสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะและ แยกออกจากบ้านท่านอย่างเป็นสัดส่วน		
4. จัดสร้างที่พักให้แก่นักท่องเที่ยวด้วยวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น		
5. จัดบริเวณที่พักของนักท่องเที่ยวให้สะอาดถูกสุขลักษณะ		
6. ช่วยกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณที่พัก		
7. ช่วยกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว		
8. ร่วมกำหนดอัตราค่าที่พักที่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย		
9. ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการให้บริการที่พัก		
10. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการที่พักให้แก่ท้องถิ่น		

4. การให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม

[] ต้องการ (ให้ผู้สัมภาษณ์ถามต่อในประเด็นย่อยต่อไป)

[] ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ข้อความต้องการมีส่วนร่วม	ความต้องการมีส่วนร่วม	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม		
2. ให้บริการอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นบางประเภทแก่นักท่องเที่ยว		
3. ใช้วัสดุที่สะดวกในการให้บริการเช่น โฟม พลาสติก ในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว		
4. ให้นักท่องเที่ยวใช้ภาชนะใส่อาหารที่ทำมาจากธรรมชาติ เช่น ใบตองกล้วย		
5. ปรงอาหารให้มีคุณภาพ สด สะอาด ถูกสุขลักษณะ แก่นักท่องเที่ยว		
6. ให้นหน่วยงานภายนอก เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มอย่างถูกวิธี		
7. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่มให้แก่ท้องถิ่น		

5. การให้บริการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

[] ต้องการ (ให้ผู้สัมภาษณ์ถามต่อในประเด็นย่อยต่อไป)

[] ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ข้อความต้องการมีส่วนร่วม	ความต้องการมีส่วนร่วม	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. จัดตั้งกลุ่มการแสดงประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่น		
2. นำการแสดงประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวชม		

3. เป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม		
4. ให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ร่วมการแสดงให้นักท่องเที่ยวชม		
5. จัดสร้างสถานที่สำหรับการแสดง		
6. ร่วมวางแผนการจัดการแสดงต่างๆ		
7. ร่วมกำหนดอัตราการชมการแสดงต่างๆ		
8. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการแสดงประเพณีและวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่น		

6. การให้บริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก

[] ต้องการ (ให้ผู้สัมภาษณ์ถามต่อในประเด็นย่อยต่อไป)

[] ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ข้อความต้องการมีส่วนร่วม	ความต้องการมีส่วนร่วม	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก		
2. ผลิตสินค้าเพื่อมาจำหน่ายเป็นของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว		
3. สำรวจทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อนำมาดัดแปลงเป็นสินค้า – ของที่ระลึก เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว		
4. จัดสร้างสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าที่ระลึก		
5. เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่ระลึกจากหน่วยงานราชการต่างๆ		
6. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการจำหน่ายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว ให้แก่ท้องถิ่น		

7. การให้บริการเป็นลูกหาบแก่นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

[] ต้องการ (ให้ผู้สัมภาษณ์ถามต่อในประเด็นย่อยต่อไป)

[] ไม่ต้องการ เนื่องจาก.....

ข้อความต้องการมีส่วนร่วม	ความต้องการมีส่วนร่วม	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. จัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการเป็นลูกหาบ		
2. เป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ		
3. ให้สมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ให้บริการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ		
4. ร่วมวางแผนกำหนดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ		
5. ร่วมกำหนดอัตราการให้บริการเป็นลูกหาบ		
6. จัดสรรผลประโยชน์บางส่วนจากการเป็นลูกหาบให้นักท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติให้แก่ท้องถิ่น		

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นายวารินทร์ จินแก้ว

วัน เดือน ปี เกิด

14 กุมภาพันธ์ 2522

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2540 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2545 ศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2548 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการพัฒนา คณะธุรกิจการเกษตร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2545 – 2546

ผู้ช่วยฝ่ายต่างประเทศ

บริษัทเกิด โก้อร์จินอลตี้จำกัด

จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2547 – ปัจจุบัน

ผู้จัดการฝ่ายต่างประเทศ

บริษัทเกิด โก้อร์จินอลตี้จำกัด

จังหวัดเชียงใหม่